
İTİBAR

(Kürdün İtibarı)

Uzun Hikâye

Abdulkadir Turan

İstanbul/Temmuz 2024

Mele Süleyman, bir eliyle düzeltir gibi sarığını önden tutarak kompartımana girdi, es-Selâmünaleyküm, diye seslendi kompartımanın diğer iki yolcusuna... Görünüşü gibi sesi de “Ben mollayım!” diye seslenir gibiydi, bıyıkları oldukça düzgün kesilmiş, sarığının altında görünen saçı da Kürt mollalara özgü “Melê bi gulî (perçemli hoca)” kavramına yol açan saç özenini duyurur gibiydi. Sadece biraz kısa kesilmiş ve gür bıyıkları tamamlayan, taralı sakalı eksikti.

Hemen karşısında başındaki çizgili külahtan ve düzgün sakalından hacı olduğu anlaşılan, oldukça sempatik biri duruyordu. “Ve aleykümselam Seyda!” diye karşılık verdi. Hacının sesini sağ tarafta oturan ve kasketi gibi bakışları da Kürt eşrafından olduğunu duyuran diğer adamın biraz kısık sesi takip etti: Ve aleykümselam!

Mele Süleyman, “Bir kompartımanda, bir mele, bir hacı ve bir ağa ha!” diyerek söze başladı, “Ben, Mele Süleyman, emekli imam!” diye devam etti. Hacı, “Ben de Hacı Murat! Allah’a hamd olsun, O’nun evini ziyaret ettik!” diye cevap verdi. “Ben de Mirza, babamız ağaydı, ben de eski muhtarım! Bana hâlâ Muhtar diye seslenebilirsiniz!” diyerek ilk tanışma faslını tamamladı.

Mele Süleyman:

-Kardeşler (gelî bira) nereye?

Hacı Murat:

-Son istasyon Haydarpaşa, deyip gülümsedi.

Muhtar, içini çekti, nefes arası verdi vermedi ve:

-Evet Haydarpaşa, İstanbul, dedi.

Neredeyse ağlayacaktı. Hacı Murat, hâlden anlayan adamdı. “Muhtar, selametle varalım, inşaallah!” diyerek yol arkadaşının yutkunmasına fırsat verdi.

Tren hareket etmeye başlarken Mele Süleyman, ellerini açtı “Süphananellezi sehhera lenâ haza!” diye dua etti. “Bu, Allah’ın Kitabı’nda geçen sefer duasıdır: Bu aracı hizmetimize veren Allah her tür eksikten münezehhtir!” dedi.

Hacı Murat, “Trende bile Seydasız kalmayacaksın kardeş! İyi ki geldin!” deyip gülümsedi. Muhtar, “Öyle hacı (belê Hecî), öyle, Seydalar da olmasa bizi kim teselli edecek?” dedi. Yol arkadaşlarına merak saldı.

Mele Süleyman:

-Ne oldu, Muhtar kardeş (Çi bû birayê Muxtar?)! Nereden geldin, nereye gidiyorsun (Tu ji kû tê, tê herî kû derê?)?

Muhtar:

-Nereden geldiğim önemli mi, mühim değil ama İstanbul’a gidiyorum.

Hacı Murat:

-Allah hayreylesin Muhtar, derdin (Xweda xêr ke Muxtar, derdê te?)

Muhtar:

-Kovuldum (Berdan amin).

Mele Süleyman:

-Evlatlarınla kavga mı ettin ya da köylülerinle?

Muhtar:

-Ah keşke öyle olsaydı?

Hacı Murat:

-Ya?

Muhtar:

-Ardına düşmeyin (Li pey nekevin)!

Mele Süleyman:

-Muhtar kardeş, böyle dersin, aklımıza yanlış şeyler düşürürsün oysa pek onurlu bir bege benziyorsun, asil bir adam olduğun, çok kişiye ekmek verdiğin belli, söyle de derdin, yolculuğumuza eşlik etsin!

Muhtar:

-Seyda'm ve sen Hacı'm (Seydayê min û Hecîyê min), Mirza Muhtar'ı ağlatmayın, beg oğlu begin nasıl kapı önlerine düşen köpek gibi olduğunu bana söyletmeyin! Keleşimiz ters döndü, devrimiz bitti. Dağa çıkmış üç soytarı, komünist bile demem ha, üç berduş, beni köyden çıkardılar, kasabaya göçtüm, teğmen beni kasabadan çıkardı. Dağdakine sorsanız, devletin adamıyım, teğmene sorsanız dağdakilere erzak yetiştiriyorum. Yemin olsun (ez sond dixum), ne kimseyi devleti ihbar ettim, ne dağdakine erzak yetiştirdim. Ama onlar, anlaşmışçasına biri, beni köyden attı, diğeri kasabadan.

Mele Süleyman:

-Muhtar kardeş, aziz ağam (ağayê minê ezîz), sakın ha, kendini aşağılanmış görme (Li ber xwe nekeve), sen şu an, bu kompartımanın begisin, ben seni öyle kabul ediyorum, Hacı kardeşim de "Söz Seyda'nındır!" der.

Hacı, Mele Süleyman'ı onaylarken Mele Süleyman devam etti:

-Olan olmuştur fakat senin İstanbul'da kimin var, orada ne yiyip ne içeceksin?

Muhtar:

-Ben ve Rabbimiz (Ez û Xwedayê xwe ne), vallahi ne kimsem var orada ne elimden şehir işi (kâre bajara) gelir? Dayımgillerden (xalanê min) birilerine gideceğim, kabul ederlerse ne ala?

Mele Süleyman:

-Belli toprak ve sürü sahibisin, gurbet işlerine hiç bulaşmamışsın.

Muhtar:

-Bele Seyda'm.

Mele Süleyman:

-Çok muydu toprağın ve sürün?

Muhtar, dudaklarını hafif içeri çekerek ve övünmekten de sakınarak:

-Çoktu Seyda'm çok (pir bû pirrr)!

Mele Süleyman:

-Sattın mı?

Muhtar:

-Sürüyü az bir paraya... Topraksı duruyor.

Mele Süleyman:

-İyi işte, ardında kalan çocukların (ewlad û 'îyal), onunla geçinir, sen yok iken!

Muhtar:

-Maalesef Seyda'm, teğmen, onları yoldan çevirir, onu atlatırlarsa dağdakiler onları vurur veya kaçıırır.

Mele Süleyman:

-Eyvah, desene toprağın çöl olacak, yazık, atalardan kalan topraklara!

Hacı Murat, dayanamayıp araya girdi:

-Seyda'm, boş ver toprağı, Muhtar kardeşim, ağam, begim, İstanbul'da gidecek yerin yok ise Allah'ın izniyle (Bi îzna Xwedê) seni ben yanımda tutar, ağırlarım, ya bu külahı niye koydum başıma, Allah'ın evine ne diye gittim (Çima min ev kum da serê xwe, çima ez çûm mala Xwedê) bugün sana yardımcı olmayacaksam ne işe yararım?

Muhtar, henüz teşekkür etmeden, Mele Süleyman, Hacı Murat'a yöneldi:

-Biz, yoksulluktan geliyoruz Hacı, İstanbul'da zengin yakınların var herhalde. Allah'ın izniyle, ben de Muhtar'ıma sahip çıkarım (ezê lê bibim xwedî) fakat sen, pek mert görünüyorsun, sırtın sağlam herhalde (Tu pişt rast û saxlem î).

Hacı Murat:

-Allah'a hamd olsun, üç oğlum var orada.

Mele Süleyman:

-Onları bir sermaye ile mi gönderdin? Yoksa orada büyük bir iş mi edindiler?

Hacı Murat:

-Onları imanla gönderdim, Allah'ınızı unutmayın (Xwedayê xwe jibîr nekin). Aman ha haktan ayrılmayın, dedim. Gerisiyle pek ilgili değilim.

Mele Süleyman:

-Benim de oğullarım var orada. Onları okuttum fakat öğretmen lisesinden atıldılar. Ceplerine para koydum ve aman İstanbul'da durumunuzu düzeltin, bu zamanda malı olmayanın bir şeyi olmaz, dedim. Telefonlarına bakılırsa paraları çok, gerisine gelince Allah'a yemin olsun (Hema bi Xwedê), beni bile ağırlayacaklarından emin değilim.

Muhtar, araya girdi:

-Muhtarınızın kusuruna bakmayın, muhtar olsak da okumamış adamız, kendi sözlerimle söyleyeceğim. Bakıyorum, kuyruk İstanbul'a gitmiş, baş peşinden gidiyor. Hay ters dünya, babam, kuyruk önde gitti miydi, dünya ters dönüyor, dermiş. Oysa eski zamanlarda, baş önde gider, kuyruk da onu takip ederdi. Eh, o zamanlar dünya yolundaydı.

Hacı Murat:

-Allah'a hamd olsun Muhtar, benimkilerin başı da kuyruğu da kendileri. Onlara güvenim var (Bawerîya min bi wan heye), onlar Allah ehlidirler (Ehlê Xwedê ne!), Rablerini küstürmezler (Rebbê xwe ji xwe nağeyidînin) başımı da eğmezler (min jî fedîkar nakin). Allah'ın kendilerini gördüklerini bilirler, onların yanında olmama ne hacet!

Mele Süleyman, içini çekti:

-Benimkiler, ne baş ne de kuyrukturlar. Üç oğlum, var orada. Nasıllar dersin eşek oğlu eşektirler (ker kurê kerê ne!).

Hacı Murat:

-Haşa Seyda, diye cevap verdi.

Muhtar:

-Haşa haşa... diye ekledi.

Mele Süleyman:

-Ne haşası (ma çi haşa), dedi, içini çekti, boş gözlerle dışarı baktı. Sarığının ucunu tutup çekti, sonra önüne baktı. "Bari biri Allah'ını bilseydi! Gavur herifler, hepsi komünist oldu!" diye mırıldandı. Sonra "Mele Süleyman, hay canı çıkasica Mele (Mele! Hey Xweda te nehiştö!), bu evlatları sen bu hâle getirdin, anaları ölünce iyice zıvanadan çıktılar, dedi. Gözünden iki damla yaş, henüz o gün titizce tıraşlanmış yüzüne aktı.

Hacı Murat:

-Allah rahmet eylesin, başın sağ olsun Seyda'm. Ölüm Allah'tandır. O'ndan geldik, O'na döneceğiz. Benim de hanımım vefat etti. Saygın kadındı, saygın kadın (Hermet bû hermet). İmanım olmasaydı, ondan sonra dünya bana haram, derdim.

Muhtar:

- Benimki de vefat etti. Amcamın kızıydı (dotmama min bû), pek dirayetliydi ha (Jina jin bû)! Belki ondan sonra, felek rüzgârı ters döndü (çerxa felekê ters zivirî).

Tren ilerliyordu, namazlar cemaatle kılınmış, Mele Süleyman'ın imameti, Hacı Murat'ın müezzinliği, kasketini ters çevirmiş Muhtar'ın huşu içinde tabi olması, kompartımanı bir mescide çevirmişti.

Hacı Murat, vaziyetten pek memnun bir şekilde:

-Seyda bak, kompartımanı cami yaptık (me kirîye mizgeft).

Mele Süleyman:

-Hacı, gönül isterse yeryüzü mescittir. Öyle değil mi Muhtar kardeşim.

Muhtar:

-Öyle Seyda'm, biz nerede namaz kılmadık ki? Yazın ekin biçiminde (di ber paleyê de), oraklarımızı bırakır, az bir suyla ha, abdestimizi alır, yüzümüzü kıbleye çevirirdik. Ah Seyda'm, onlar ne güzel namazlardı! Bir de sabahleyin hayvanlara yem verirken babam "Haydi evlatlarım, biraz acele, bizim işimiz yürürken, Rabbimizi unutmayalım ha (Em Xwedayê xwe jibîr nekin ha!) diye seslenirdi. Sonra yemin ediyorum (hema bi Xwedê), yolculuklarda sarnıçlarda çok kez buz kırıp abdest almışlığım vardır! Bakmayın başımdaki şapkaya! Muhtarız işte ama Allah'a inanmışız (Me bawerî bi Xwedê anîye).

Hacı Murat:

-Hay Muhtarımın alnından öpeyim. Beg oğlu begsin sen. Muhtar, sen de çok dinlemişsindir. Atalarımız (bav û kalê me), at sırtında cihada gitmişler. Vallahi cihad bitmiş, benim dedem ve babam, ikisi de at sırtında Hacca gitmişler. Öyle kolay değil ha altı ay sürermiş. Önce at sırtında Lazkiye. Oradan Süveys Kanalı üzeri Cidde'ye. Cidde'de deve satın almışlar, oradan Mekke'ye, Mekke'den Medine'ye... Orada deveyi de satıp at satın almışlar ve memlekete dönmüşler. Gidince önlerinde ezan okuduk, dönüşlerini beklerken rahmet diledik ha! Biz Kara Kürtleriz ha, Vallahi iman ehliyiz (Em Kurmancê reş in, bi Xwedê kim, me bawerî anîye).

Yemin ederim Seyda'm, dedem de babam da önce fakilerimizin tayinini elleriyle ayırır, sonra baba annemin, annemin yemeği önümüze koymalarına müsaade ederdi. Biz, biraz aç kalsak da olur, onlar ilimle uğraşiyor, karınları aç olursa eksik anlarlar, yanlış anlarlar, iyi olmaz, derlerdi. Allah hepsine rahmet eylesin, onlar iman ehliydi (ehlê îmanê bûn), biz de ne güzel Müslümanlardık, bize ne oldu Seyda, Muhtar?

Mele Süleyman, Hacı Murat'ı dinlerken az kalsın hıçkırıklarla ağlıyordu, hıçkırığını tuttu ama gözyaşlarını tutamadı.

-Hacı, ben o imana şahidim, malum medresede, tayine giderdik, tabağımızı alır, gider, kapıyı usulca çaldık, kapıyı kadın mı açmış, erkek mi açmış, ancak sesinden anlardık, erkek ise veya yaşını başını almış bir kadın ise bazen evde tayinimiz için bile yetecek yemek olmadığını yüzlerinden anlardık, yoğurt, ayran çorbası (mehîr) koyarlardı tabağımıza ya da bir iki domates, salatalık, yanında bir miktar tuz, "Faki vallahi, bugün bundan başka bir şey yok!" derlerdi. İnanırdık çünkü onlar iman ehliydi. Aşını

verir de aç kalır, başını verir de yalan söylemezlerdi. Onlar ne asil insanlardı be kardeşler? Evet (bele), bize ne oldu Hacı Murat, Muhtar?

Muhtar:

-Dedem Rus savaşında şehid oldu, elinde tüfeğiyle (bi tivinga çarptilî), şeyhimizle gitmişti. Sabah vaktiymiş, gel, kahvaltı yap (were xurînîya xwe bike) demişler. Rus'tan birkaç gavur öldürmeden olmaz demiş ve o gün aç karınla şehid olmuş. Babam da şehid, Sakarya Savaşı'nda Afyon civarında. Onu hiç görmedim. Anne karnındaymışım, gittiğinde.

Babamın bir madalyası kaldı bize, ondan sonra bir başımıza kalmışız. Babaannem, annem ve biz, ben ve üç kız kardeş. Şeyh Said, idam edilirken babaannem ağıt yakmış: "Vey, büyük haneye, yiğitlerin hanesi, koçların hanesi (mala mezinan, mala egîd û şêran, mala beranan), küller dökeyim başıma (xwelî li serê min be), ben dul kadın (ez jineka jinbî), yetimlerin annesi gelinim (bûka mina dîya yetîman), şeyhleri dar ağacında, yardımına gidecek mecalleri yok. Ne oldu bize, vallahi kayığımız ters döndü (keleka me ters vergerya), değirmenimiz durmuş (aşê me sekinîye)" Ben dengbej değilim, bu kadar hatırlarım ancak.

Bizim ailemiz beg olsa da ilimden nasibini alır, bir de sûfî olurdu. Bir bilseniz kardeşler, beglik, ilim ve sufilik birbirine nasıl da yakışır (begtî û sofitî û 'ilm, çiqas li hev tên)? Ben okumadım çünkü Seyda'mız Şeyh Said'den sonra medresesini boş bırakıp Suriye'ye gitti (binxet bû). Kur'an'larımızı saklamadık, büyüklerimiz Kur'an öğretti ama hepsi o kadar. Allah'a hamd olsun, yetmiş yaşımdayım, bir namaz bile kaçırmadım.

Askerliğimi Trakya'da yaptım, Yunan sınırında, karda kışta aç karınla sekiz saat nöbet tuttuğum günler oldu. Dönüşte beni muhtar yaptılar. Seçim geldi, babaannem ve annem, "Sakin ola, Kemal'in partisine verme! Önüne koyduğumuz ekmeği, sütümüzü helal etmeyiz! (em nan û şîrê xwe li te helal nakin)" dediler. Onu yapacak adam mıyım? Menderes'i destekledim, tek oyun muhalif olmasına izin vermedim. Fena değildi Menderes yılları ama İhtilal her şeyi başa döndürdü. İhtilal'de beni Sivas'a sürmeye yeltendiler. Şükür yapamadılar. Ama komünizm günden güne yayıldı. Biri yayıyordu ya kim yayıyordu bilemem. Bir kurt, bir hırsız aramıza dadanmıştı. Kimdi hâlâ çözemedim.

12 Eylül'den önce bir komünisti köye sokmadım. Oradan buradan CHP'li ağaların çocukları, köyüme gelip "Biji azadi!" diye slogan atmaya yelteniyorlardı, Newroz'da ateş yakmak istiyorlardı. Kürt, bayramı ateşle kutlamaz, biz Mecusi miyiz, dedim. Dün hepinizin babasının evinde Kemal'in fotoğrafı asılıydı ulan, bugün mü Kürt oldunuz, deyip hepsini kovdum. Elim fena değil (destê min ne xirab e), hepsini defettim. Ama 12 Eylül'den sonra, köyüme asker geldi, sorgusuz sualsiz gençlerimizi kar içinde süründürdüler. Söyleyin dedim, suçumuz ne, konuşma, vururuz, dediler. Birkaç genci alıp Diyarbakır'a götürdüler, hapse attılar, gençler dönünce bir başkası olmuşlardı.

Dağdakiler geldi, yüz vermedim, benden uzak durun, dedim. Lâkin mahpushaneden çıkanlar, onlarla gizlice haberleşti. Bir gün teğmen çağırdı, sen dedi, dağdakilerle haberleşiyorsun, yemin ettim, hayır, dedim. O zaman kim haberleşiyor, diye sordu. Muhbirlik bana çok uzak, Seyda'm, Hacı'm. Sustum, ben sustukça o söylenmeyecek küfürler etti, sonra dövdükçe dövdü, bu ihtiyar hâlimle, nezaret diye tuvalete koydu (avete kademgehe), yemeğini orada verin, aşağılık herifin, dedi.

Beni hapse atacak değillerdi, tam otuz gün beni sıcak güneşin altında eli kelepçeli tuttular, sonra karakoldan cemse ile çıkarıp aşağı atarak saldılar, köye yaralı bereli döndüm.

Ama dağdakiler, muhtar devletin adamıdır, mührü azaya bıraksın, gitsin demişler, oğullarıma, onlara direnelim (em li ber xwe bidin) dedim, dinlemediler, benim adıma onlara haraç (beş) bile vermişler.

Neyim var, neyim yok, aldım, kasabaya geldim. Derme çatma bir eve yerleştim. Olsun dedim, köyle haberleşirim, çocuklarıma mukayyet olurum.

Bir gün teğmen kapıya dayandı, beni dışarı çıkardı ve daha ilk anda yüzüme bir tokat attı, şapkam yere düştü, sonra göğsüme bir tekme, ardından ağır küfürlerle ayakları altına aldı. “Bu vilayetin sınırları içinde oturmak bile sana yasak! Ulan, sen daha Menderes zamanından Mustafa Kemal düşmanı imişsin, bir gün evine Mustafa Kemal resmi astığın görülmemiştir, dağdaki teslim olur, iflah olur, senin gibiler iflah olmaz!”

Beni döverken askerler de oğullarımı da almışlar, fenaca dövmüşler. Evlatlarım, biraz geç oldu. Bu yüzden hele genç ve bekârlar. Baba, izin ver, gidip vuracağız dediler. Teskin ettim, çaresiz yola düştüm, yanıma birkaç şey alıp trene bindim. Bir şeye yanmıyorum ya, mührümü alıp Diyarbakır hapisanesinde çıkan birine vermiş teğmen, kimin adamı, ne yapmaya çalışıyor, genç adam, akli mi ermiyor, rüşvet mi yedi, yoksa böyle mi yetiştirdi, ben bilmem.

Bir de oğlum, beni uğurlarken “Baba, dağa çıkacağız, hep birlikte dağa çıkacağız, yemin olsun, dağa çıkacağız!” diye bağırdı.

Seyda’m, Hacı’m, bize ne oldu hakikaten?

Muhtar, ne ağlayacak ne de gözyaşı dökcek adamdı. Eli birden cebine gitti, tütün kutusunu çıkaracak gibi oldu ama elini boş çekti.

Hacı Murat, Muhtarın mahcubiyetine yetiştirdi:

-Sar, Muhtar’ım sar! Emin ol ki sigarayı görmek bile istemiyorum. Fakat sana helal olsun!

Muhtar:

-Hay Allah razı olsun, emin ol, bir saat bile sigarasız duramam ama Hacı neyse bari Seyda’nın huzurunda içmeyeyim, dedim.

Mele Süleyman, Muhtar’ın sözlerine gülümsedi:

-Bir tane de ben sarayım Muhtar, dedi.

Kompartıman bir anda şenlendi. Muhtar, kutusunu özenle çıkardı, kağıdını koparıp parmağıyla şekillendirdi, yapışacak tarafını dudağıyla hafif ıslatıp biraz biraz aldı, sonra sarı ve sarmaşık tütünü üzerine koyup kâğıdı özenle sardı, “Al Seyda’m, bu senin!” dedi. Meşhur muhtar çakmağını çıkarıp Mele Süleyman’ın sigarasını yaktı, peşinden bir işe koştururcasına kendisi için de bir tane sardı.

Mele Süleyman, sigarayı içmeyi ağırdan alırken Muhtar kendi sigarasını yaktığında “Sigara içmem ama Muhtar’ım yalnız kalmasın!” dedim. Muhtar, “Hay, Allah razı olsun! Seydalar, hâlden anlıyor yahu! (Seyda ji hal fêm dikin)” diye karşılık verdi.

Hacı Murat, yol arkadaşlarının keyfinin bozulmasına yol vermeden tesbihini çekerek içinden sessiz sedasız “Allah, Allah, Allah...” diye zikretti.

Muhtar, ne kadar usta bir keş ise Mele Süleyman o ölçüde mukallit. O, sigara içmiyordu, sadece içmiş gibi yapıyordu, içeni taklit ediyordu.

Muhtar, başını hafif kaldırıp dumanı içine çekerken,

-Seyda’m, sigara verdim diye sorumu geçmedim ha, söyle bize ne oldu (ka bêje çi bi me hat)?

Mele Süleyman:

-Muhtar Muhtar, sana nasıl anlatayım (ez çawa bêjim). Ben, yoksulluktan çarık bulamayan bir babanın oğluyum, keşke o zaman bugün gibi yumurta ve süt satabilseydik, belki evimize üç kuruş girerdi. Beni o hâl içine fakiliğe gönderdiler. Başımdaki takkeyi bile (kumê li serê min ji) köyümüzün imamı aldı. Annem, evdeki yırtıklardan nakış dokur gibi, bir kitap torbası (tûrikê kitêban) dikti, yola öyle düştüm. Köyümüzün imamının tavsiyesiyle küçük bir medreseye yerleştim. Herkes Kur'an-ı Kerim'in hatminden sonra Mevlid-i Nebi ve Nubahar'ı köyünde okurken ben onları bile medresede okudum. Sonra Akide kitabı (eqîda îmanê)... Günde iki öğün ve asla doymadan yedik. Lâkin yoksulluğumuz değil, ilmimizdi aklımızda olan. Seyda'mız o kadar güzel bir Kürtçe ile konuşurdu ki hayran kalırdık. Aramızda Mahalmi (Midyat Arabı), Çermikli Zaza hatta Erganili bir Türk de vardı. Ama hepimiz Seyda'nın dilinden anlardık, birbirimizle de gayet güzel bir Kürtçe ile konuşurduk.

Bir gün, bize bir faki geldi. Cizre taraflarından, yaşı geçkin, kitaplarını neredeyse bitirmek üzere olan... Yoksulluğumuzu, perişanlığımızı, okulsuzluğumuzu ne varsa Kürtlüğümüzle açıkladı. İlk günlerde Erganili Türk faki biraz tepki gösterdiyse de bir süre sonra o da onu dinlemeye başladı. Gayet makul konuşuyordu: Aslında Müslüman olmasak! Herkes dini terk ettiğinde biz Kürt halkı olarak dine sarılsak başımıza bunlar gelmezdi! Zamanla Seyda'mız bile adeta ona talebe oldu.

Ne var ki Seydamız, onun izinde yol aldıkça (çiqas dida pey wî) takvasını yitiriyordu. Oradan ayrıldım, başka başka medreselerde okudum. Evlendim, bir köye imam oldum. Çocuklarım doğdu, büyüdü fakat kendimi o fakinin anlattıklarından bir türlü kurtaramadım. Biraz farklı düşündüm: Madem Müslümanlığımız yoksullaşmamıza yol açıyor. Öyleyse vaziyetimiz iyi olsa (dema ku halê me xweş be) biz Müslümanlığımızı da koruruz. Bunun için çocuklarımı okuttum. Büyüğü, öğretmen lisesini de kazandı fakat bana ateş olarak geri döndü. Ben, Kur'an dedim, o Marks dedi. Ona Türkçe ne varsa yasakladım. Ama hiç oralı olmadı. Sonra bir süre tutuklandı, çıktı, kardeşlerini de yanına alıp İstanbul'a gitti.

Beni sever çocuklarım hem de çok severler. Ama ben Mekke'ye bakıyorum, onlar Moskova'ya bakıyorlar (berê min li Mekkê ye, berê wan li Moskovayê ye). İmanları gitti. İnşallah, Komünistlikleri aç kalmalarına yol açmamıştır. Yine de öyle berbat komünist de değiller ha! Bildiğim kadarıyla cumalarını kırlarlar, içki de içmezler.

Hacı Murat, Mele Süleyman'ın sözünü kesip konuşacaktı ki Mele Süleyman'ın hâli onu susturdu. Kompartıman bir anda buz kesildi. Mele Süleyman, başını eğdi. Muhtar, onu daha fazla utandırmamak için dışarıya bakıyordu. Hacı Murat ise onlara...

Çok gün görmüş, çok topluluk içinde bulunmuş Mele Süleyman, dikkatleri üzerinden dağıtmak istercesine

- Hacı Murat, sen hâlimden pek memnun gibisin, biraz sen söz et kendinden, dedi.

Hacı Murat:

-Vallahi Seyda, benimki gayet kolay oldu (yê min zehf rihet çê bû). Ben, askerlik dönüşü Köy Hizmetlerinde işe başladım. İş yerimde baktım ki herkes bir yere gidiyor ama yemin olsun, kimse yolunun sonunun nereye varacağını bilmiyordu. Onların "Kürt, komünizm, rizgari, azadi..." sözlerini duyduğça yolumu bulmadım, aksine kendimi sonu görmeyen bir yola girmiş gibi hissediyordum. Yahu Murat diyordum, yol dediğini bir yere varır ya dağa gider ya ovaya (ya diçe çiyê, ya deştê), bunların yolu ne dağa varıyor ne ovaya. Hadi, diyelim, bunlardan birine uydun, derneğine kaydoldun, seni nereye götürecek, bilen var mı, yok. Bunlar güvenilir adamlar mı, bu hâlleriyile değil. Hem nereye varacağını bilmeden yanına arkadaş alan adamın, güvenilir olması neye yarar ki?

Ben, dedim ki hayır kendimi kaybetmeyeceğim (ez ê xwe wenda nekim). Babamın dünya malına uzak, zühdüyle nam salmış şeyhine vardım. Ondandır biraz yol yordam öğreneyim, dedim. Allah, beni onun oğlu ile tanıştırdı. O da askerden yeni dönmüştü. Pırıl pırıl bir insan... Askerde iken çarşı izninde yanlarına takılabileceği arkadaşlar aramış da bir marangozun yüzüne bakıp onda bir iyilik görmüş, meğer Nurcuymuş. Ondandır sonra çarşı izninde marangoza ve arkadaşlarına katılıp Bediüzzaman'ın kitaplarını (kitêbên Bediüzzeman) okumuşlar.

Şeyhimin oğlu, şehirde terzilik yapmaya başlayınca haftada iki gün buluşup Risaleleri okuduk. Artık benim şeyhim de hocam da yaşı benden küçük de olsa ağabeyim de o idi.

Bir gün şeyhim dedi ki, Keke Murat, Milli Nizam Partisi kurulmuş, ona üye olalım. "Şeyhim nereye giderse ben ardındayım inşaallah (Şêxê min here kû, ez li pê me bi îzna Xwedê)" dedim. Partimiz kapandı, Şeyhim Milli Selamet kuruldu, ona üye olalım, dedi. "Şeyhim nereye giderse ben ardındayım inşaallah (Şêxê min here kû, ez li pê me bi îzna Xwedê)" dedim.

İhtilale yakın bir zamanda Şeyhim beni bir grup gençle tanıştırdı. Selametçi ama biraz da ondan farklı idiler. Birkaç kez bize geldiler, biz de onlara gittik. Bu dostları iyice tanıyınca Şeyhime "Şeyhim, bugüne kadar Murat şuraya gidelim, dedin, emir senin emrindir şeyhim, dedim. Ama bugünden sonra ben yerimi buldum, vallahi sen gitsen de artık ben gitmiyorum." dedim. Şeyhim güldü, "Keke Murat, ben de yerimi buldum, sen bıraksan da ben artık bırakmam!" dedi.

Bu yolda güzel günler gördük, zorluk da çektik (me xweşî jî dî, zehmetî jî dî) ama yolumuzdan vazgeçmedik.

Mele Süleyman ve Muhtar'ın sesi birbirine karıştı:

-Hacı Murat, vallahi seni anladık, sen akıllı ve samimi bir adamsın ama o yol pek zorlu bir yoldur, düşmanı çoktur, dediler.

Hacı Murat:

-Allah'a tevekkül ettikten sonra zorluk yoktur, dedi.

.....

.....

.....

.....

Haydarpaşa istasyonuna vardıklarında Hacı Murat ve Mele Süleyman'ı birer araba bekliyordu. Muhtar'ın ise bekleyeni yoktu. Her ikisi de ısrar ettiler ama Muhtar, bildiği adrese kendisi gitmek istedi. "Allah razı olsun, ihtiyaç yok (Xweda ji we razî be, ne hewce ye)!" deyip kesip attı. Hâli görülsün, istemiyordu.

Mele Süleyman ile Hacı Murat, trenden birlikte indiler. İkisini de oğulları karşıladı. İkisinin de oğulları aynı anda "Baba (yabo)!" diye seslendi. Lâkin ikisi de aynı anda Mele Süleyman'ın oğluna baktılar. Mele Süleyman'ın oğlu saçlarını arkadan bağlamıştı, bıyık ve sakallarına ne Mele Süleyman'ın ne Hacı Murat'ın daha önce gördükleri bir şekil vermişti. Kara gözlükleri, üzerinde şort ve rengarenk gömleğiyle ait olduğu topraklardan üzerinde hiçbir emare yoktu. O, otuzlu yaşlarda yeni bir dünya vatandaşıydı, Yahudi uygarlığının son tarz bir mensubu.

Hacı Murat'ın oğlu ise hafif sakalı, sıfır yaka gömleği ve şalvarı andıran pantolonu ile Hacı Murat'ın hafif farklı ve yine otuzlu yaşlarda bir versiyonu gibiydi.

Mele Süleyman, oğluna "Ahmet!" diye seslendi, Hacı Murat "Yusuf!" diye... Ahmet, Mele Süleyman'a doğru geldi, Mele Süleyman, ona elini uzattı, biraz sırtarak hafif eğilip dudaklarının ucuyla öptü, Mele Süleyman, onu alnından öpmek isterken az kalsın gözlüğünü düşürüyordu.

Mele Süleyman, "Yol arkadaşım (rêhevale min) Hacı Murat!" diye işaret etti Hacıyı. Ahmet, Hacı'yı şöyle bir süzüp uzaktan ve Türkçe ile "Hoş geldin!" dedi. Hacı, "Hoş bulduk yeğenim!" diye karşılık verip onu kucaklamak üzere hareketlendiyse de Ahmet kendisini geri çekti.

Yusuf, üzerinde mont veya ceket varmış da açık görünmesin diye tutuyormuş gibi babasına doğru yürüdü, onun elini asaletle öptü. Hacı, koluyla onu omzundan tutup doğrulttu, sonra iki eliyle başını tutup alnından öptü.

Sonra Mele Süleyman'a dönüp "Bu Yusuf'umdur (Ûsifê min e)!" diye seslendi. Yusuf, babasına gösterdiği hürmetle Mele Süleyman'ın da elini öptü. Ama bakışı gayri ihtiyari oğlu Ahmet'e uzandı ve gözlerinden yaş döküldü. Yusuf'un hâli mi onu duygulandırmıştı, yoksa Ahmet'in görünümü mü?

Dördü araçlara doğru birlikte yürüdüler ve orada yolları ayrıldı. Mele Süleyman'ı özel plakalı bir araç bekliyordu. Hacı Murat'ı mütevazi bir araç...

Mele Süleyman, aracın kapısını kendisi açmıştı. Hacı Murat, henüz aracın yanına varmadan Yusuf, kapıyı açmıştı.

Mele Süleyman, bir daha dönüp onlara bakmadı. Onlar da Mele Süleyman ve Ahmet'i daha fazla mahcup etmek istemediler.

Mele Süleyman, araçta oğlunun hâlini sordu, "İşleriniz nasıl?" diye ekledi. Ahmet, "Çok iyi baba! Mehmet'in partide işi vardı, Ali de işi bırakıp da gelemedi, beni gönderdiler!" diye cevap verdi. Hanelerin küçüğü hanelerin köpeği (biçûkê malê, kûçikê malê).

Mele Süleyman'ın Ahmet'in cevabına kadar içini meşgul eden Ahmet ve Yusuf karşılaştırmasını bir anda atladi, yüzüne bir sevinç geldi. "Aferin oğullarıma! Başaracağınızı biliyordum!" diye bir tür haykırdı. Fakat haykırışını Ahmet'in yüzündeki alaylı ifade, yarım bıraktı.

Olsun, dedi Mele Süleyman içinden, başarılarına kendilerine ait biliyorlar, olacak o kadar. Ben iki de bir, onların yanında övünüp durmazsam iyi olacak.

Ne var ki baba-oğul beraberliği Mele Süleyman'ı kültür havzasına taşımış, onu o coşkuya sürmüştü:

-Ulan Ahmet, bu yaşta bekar kaldın, şimdi adam gibi evli olsaydın, sana giderdik.

-Bekâr sayılmayız, baba.

-Hayırdır, düğün yaptın, haberimiz mi yok?

Ahmet, soluna bakıp gülererek:

-Ne düğünü baba, masrafa ne gerek?

-Uzatıp durma (dûv dirêj neke), söyle bakalım!

-Eve gidince görürsün, sonra seni yengeme bırakacağım, biz akşamları pek müsait olmuyoruz da!

-Allah Allah, ne yengesi oğlum, ağabeyin öldü mü, başına bir şey mi geldi?

-Yoo gayet iyi, keyfi yerinde (kêf kêfa wî ye)!

-Eee!

-Onu da görürsün baba, hayat karışık (heyat tevîhev e), biraz alışmak gerek (divê mirov hoyî alemê bibe).

Baba-oğulun tatsız sohbeti sürerken araçları köprüyü geçmiş, Haliç'i bile geride bırakarak Fatih üzerinden Aksaray'da bir apartmanın önünde durmuştu.

Burası benim evim, dedi Ahmet, bir şeyler yiyip sonra yengemlere geçeriz. O konuşurken asansöre binmişler ve Ahmet'in kapısında durmuşlardı. Kapıyı Ahmet, anahtarla açtı ve onları henüz uyandıği her hâlimden belli, üstünde kıyafet namına neredeyse bir şey bulunmayan ince uzun (zirav û dirêj) genç bir kadın karşıladı. Gözlerini ovuşturarak ve hayretle baba ve oğluna bakıyordu. O, bile tersliği görmüştü. Bir sarıklı Kürt mollası ile onun oğlu arasındaki farkı.

-Bu benim babam, babaların eli öpülür kız, öp babamın elini, dedi Ahmet.

Mele Süleyman, "Lazım değil (ne lazim e)!" deyip kendisini geri çekti. Kadın da usulü bilmemenin çekingenliğiyle uzak durdu.

-Karmina, gelinin sayılır baba, eskiden iş arkadaşımı, şimdi senin gelinin gibi.

Evet, dedi. Karmina, Ahmet öyle diyor. Ben Ukrayna'dan, buraya annemle birlikte iş için geldim. Şimdi Ahmet'le beraberim.

-Duyan olmasın be Seyda, valla annesini de sana nikahlasak bu iş tamam. Sen, bana bir nikah kıyarsın, gerçi nikahlı sayılırız, Karmina da çok istiyor, sana da bir nikah, billah çok iyi olur (wê pir baş be).

-Sus, eşek oğlu eşek (Hiş be ker küre kere). Dinsiz olmadın ama ahlakın gitmiş (tu bê exlaq bûyî).

Ahmet, elinin hasret kaldığı babasının omzuna atıp kakahayı patlattı:::

-Seni seviyorum be baba, be Seydaye min, billah özlemişmiş. Hele annemden sonra bir özlemişim, bir özlemişim, seni yiyesim gelir!

Ahmet, babasının yanında rahatlığıyla Karmina'nın gözüne girmeye çalışıyor, yiğitliğini babasına hürmetsizliğiyle ispat yoluna gidiyordu.

Kadın, ondan daha saygılıydı. Kaç yıldır Türkiye'deydi. Türkçesi epey ilerlemişti. "Boş konuşma Ahmet ama baban annemi beğenirse valla annem uçar!" diye de ekledi. Ben de annem de o hayattan bıktık. Ona kim kapısını açsa hemen "Evet!" der.

Mele Süleyman, içinden "Sabır Mele, Sabır!" dedi. Cevaplarını erteledi, ciddiye almıyormuş havası takındı. Oysa içinden yanıyordu.

O sırada kapı zili çaldı. "Aha!" dedi Ahmet, yemeğimiz de geldi.

Az sonra babasını mutfağa çağırdı, külfetli bir masa hazırlanmıştı. Karmina, "Ahmet, şarap!" dedi. Ahmet, yanına koştu, "Sus!" dedi. Ama Mele Süleyman, duymuştu bir kere!

-Ulan namussuz (bênamûs), Hıristiyan oldunuz (hûn bûne filleh) he!

-Baba, ne Hıristiyan'ı (çi filleh), vallaha yanlışlık oldu, zaten Karmina da Müslüman olmak istiyor ama daha fırsat bulamadık. Evde sadece misafirlere veriyoruz. Yemin ederim, içmiyorum, Karmina da bıraktı.

-Hayır, dedi, Mele Süleyman, içki bulunan evde yemek yemem (mala ku araç lê hebe, ez xwarina wan naxum) belki domuz eti bile var bu evde Hıristiyan oğlu Hıristiyanlar (filleh kurê fillehan).

-Yemin ederim, yok. Haydi, yemeğimizi yiyeelim, sonra Karmina ile bana nikah kıy.

-Kuyruksuz eşek (Kerê bêterrî), şahitler nerede?

-Buluruz be Seyda baba.

-Hayır, derhal gidiyoruz, ağabeyine.

-Ağabeyime olmaz da baba, yengemlere ise baş üstüne (ser sera).

Mele Süleyman, Ahmet onun arkasında, Karmina şaşkınlık içinde artlarından baktı. Baba oğul, arabaya bindiler. Tartışma arabada da devam etti.

-Size ne diyeyim (ji we re çi bêjim). İtibarımı kırdınız (we rûmeta min şikand).

-Öyle deme baba. Evelallah, her sözünü dinledik. Bu dünyanız, iyi olsun, o dünyanız iyi olur inşallah, dedin. Şimdilik işi yarı yarıya hâl ettik. (me nîve kar hal kir). Dünyamız güzel. Yaş ilerleyince tövbe de ederiz. Vallahi bazen ezan sesi duyunca ağlayasım geliyor baba. Hele çocukken öyle Kur'an devirlerimizi okuyorduk (me dewra Qur'anê dixwend) ya, hatırlayınca kalbim yerinden çıkıyor baba. Biliyor musun, Karmina, hiç İncil okumamış, bari ben Kur'an okuyayım, diyor.

-Yalan söyleme, namussuz (derewan neke bênamûs), evinde şarap var, Kur'an'dan, İncil'den bahsediyor (di mala wê de araq heye, behsa Qur'an û Încilê dike). Sen ne namussuzsun (tu çi bênamûs î). İtibarımı kırdınız.

-Öyle deme Seyda, bu semtin işi en iyi olanlarındanız. Ali abem, en itibarlı otelcidir ha! Mehmet Abem de hele bir seçim gelsin, kesin aday. İşini de iyi biliyor baba ha. Bizim hemşerilerle karşılaşınca "Ben Mele Süleyman'ın oğlu Ahmet, imamın oğlu (kurê Melê)!" diyor, kartlaşmış Türk, Kürt Solcu abileri, ablaları görünce de bilimsel sosyalizm, Marks, Lenin'den söz ediyor, Stalin eleştirisi mi ne yapıyor?

-Bu kadarını nereden öğrendi, o şerefsiz.

-Yengemden galiba (ez dibêm ji jinbira min).

-Kerata, yengen ne bilsin?

-Baba, o yenge değil, ne diyeyim, benim Karmina'm gibi bir şey ya. Ama avukat kadın. Zamanında çok çekmiş, gözaltı görmüş, hapis yatmış, belki de dağa çıkmış, o kadarını bilmem, sonra hukuk okuyup avukat olmuş ama kimseyi bulup da evlenememiş. Mehmet Abimle partide tanışmışlar. Artık Mehmet Abim'in hanımı gibi, otelde yer içerler, sonra ona gider Mehmet Abim. Kadın parti içinde abimin itibarına itibar katmış çünkü abim, partiye çok para veriyor, kadın da partinin hukuk işlerine bakıyor. Birlikte çok iş görüyorlarmış. Öyle diyorlar işte ne bileyim (ez çi zanim).

-Ya Ali Abin?

-Birazdan görürsün baba! Onunki Solcu Türk bir yazar kadın, bir de neyse feministmiş. Bizim oraya takılıyordu. Bir iki evlenmiş, ayrılmış, sonra yalnız kalınca bizim otele yerleşti, abim de oradan tanıştı.

-Aman ya Rabbim, bu ne felaket (ev çi tofan e).

-Yok be baba, öyle bakma, buralarda işler böyle yürür ya! Alışsın! Hem yemin ediyorum, hiçbirimiz içki içmiyoruz. Bu yüzden bize takılıyorlar, "Kurên Melê (imamın oğulları)" diyorlar. Ama pes etmiyoruz. Abilerim bazen cumaya da gidiyorlar. O kadınlardan başka kimseye varmıyorlar. Zaten o kadınlar da onun için onları sevmişlermiş!

-Kendileri gibi dinsizlere varsalardı ya?

-Onlar birbirlerini tanıyorlar be baba, hayatlarını yaşar, bize özenirler, biz onlara göre biraz geri sayılırız ama bize bakıp hayıflanırlar.

Mele Süleyman, "Bu nasıl bir dünya diyecekti ki?" bir anda arabanın ön camından gördükleri ile sarsıldı. Fatih'te surların yanı başında izbe bir sokakta idiler. Ne şehir ne köydü burası. Baştan aşağı musibet ve bin bir milletli (ser û bin derd û hezar 'eşîr û qewm) bir yer.

-Nereye gidiyoruz Ahmet.

-Yengemlere baba, acıktın mı yoksa, yengelerim, hamarattır, hemen bir şeyler hazırlarlar. Aha da geldik zaten!

Ahmet'in lüks aracı, tarihten kalma, izbe mahallenin bir sokağında, sesi duyulsa inlediği anlaşılacak olan bir binanın kapısında, yüzlerine, çıplak baldırlarına sineklerin konduğu, esmer çocukların bakışları altında durdu. Karşı binadan pencereden dışarıya sarkmış, şişmanca, hantal ve alabildiğine esmer, lâkin Siyahi de olmayan bir kadın "Arabası da güzelmiş koçumun!" dedi. Ahmet "Eyvallah abla!" diye karşılık verdi. Sonra "Yenge!" diye seslendi, bir anda iki kadın kapıya geldiler. Başları ilk gün gibi tülbentli iki kadın... Sevinç içinde ve aynı anda "İmam Dayı (Xalê Mela)" diye seslendiler.

Mele Süleyman, şöyle bir hâllerine baktı, sokağa, binaya, kadınların giyimine, “Evet ben, oğullarının itibarını sıfırladıkları Mele Süleyman! Galiba Mele Süleyman cehenneme geldi, hayır hayır kendi cehennemine geldi (Nehatîye cehnemê, hatîye cehnima xwe) diye cevap verdi. Oğlu Mehmet’in hanımı, büyük gelini Sittiye, “Hele gel dayı, gel! Öyle şeyleri sonra konuşuruz. Bak, maşallah Ahmet’in seni almış, gelmiş!” diye cevap verdi. Oğlu Ali’nin hanımı küçük gelini Avne “Evet vallahi, bak Ahmet seni bize getirmiş, bir tanedir Ahmet! Diğerleri imansız ve ahlaksızdılar (bê îman û exlaq) Ahmet, imansız değil ha (ne be imane). Allah’a şükürler olsun (şikur ji Xwedê ra) yollarda kalmadın, kapılarda durmadın (tu li ber derîya nema) ya dayı! Ev senin evin (mal mala te ye), mal senin malın (mal male te ye)” diye buyur etti Mele Süleyman’ı.

....

....

....

....

Yusuf, arabasını çalıştırmadan “Bismillah” dedi, elinin babasının dizine koydu. “Ağabeylerim Osman ve Abdurrahman adına senden özür diliyorum, baba. Beni vekaleten gönderdiler. Biz, senin hem taleben hem evladınız, üçümüz birlikte gelmek istedik. Ama olmadı. Osman Ağabey, bugün vakıf işlerimizle meşgul, inşallah bizim göçber olmuş Kurmanclarımıza yönelik harika bir yardım kampanyamız var, bugünün onun toplantısı yapılıyor. Abdurrahman Ağabey de bugün şirketimizin ihracat işleriyle ilgili Afrika ülkeleri konsoloslarıyla görüşüyor. Arap bir kardeşimiz vesile oldu, dua et, inşallah Afrika’ya açılıyoruz, bereketli bir kapı hem İslam’a davet hem ticaret için baba!”

-Siz canımsınız (hûn rûhê min in)!

-Biz kapıya varıncaya kadar torunlar da Kur’an dersinden dönmüş olacaklar, kim bilir belki kapıda karşılaşırız. Seni görünce nasıl da mutlu olacaklar! Onlara seni çok anlattık.

-Asıl ben mutlu olacağım onları görmekten. Hayat değişiyor, bak büyüdünüz ve ben, torun sahibi bir dede oldum. Ömür geçti (‘emrê min çû). Ama elhamdulillah imanımız yerinde (îmana me li cih e). İşte hayat budur Yusuf. Hayat, imana bağlanmışsa geçse de kaybolmaz. İman gemisi ile okyanuslara açılan, dünyayı görür, kazanır ama boğulmaz. İmansız dünyaya açılan çok kazanabilir ama nihayetinde boğulur.

-Elhamdulillah baba, şimdi sıra evlatlarımızda, onları görmem, onlarla bir kez daha mutlu olman için seni davet ettik. Allah razı olsun, lütfedip geldin.

Onlar muhabbet ederken Köprü’yü geçmişler, Haliç’i geride bırakmışlar, Eyüp sırtlarında pırl pırl bir sokağa girmişlerdi.

O sırada erkek çocukları başlarında takkeler, kız çocukları başörtüleri ve ellerinde cüzleri (kurik bi kûm, keçik bi desmal, di dest wan da cizu) ile camiden çıkmış, sokağı güllü çiçekli bahçelerin ortasından geçen bir yola çevirmişlerdi. Hacı Murat, arabanın ön camından şöyle bir sokağa baktı “Galiba ben cennete geldim, Şeyhimin dizi üzerindeki Kur’an’a yemin olsun ben cennete geldim (dibêm ez hatim cennetê, bi Qur’ana li ser kaba şêxê min ez hatim cennetê). Hay Allah şeyhten de onun babasından da razı olsun. Yolumuzun başı hayır, ortası hayır, sonu da hayır olsun inşallah.

Yusuf, arabadan hızla ama hürmetle indi, Hacı Murat’ın kapısını açtı “Cennete hoş geldin baba!” dedi, aynı anda çocuklara dönüp “Bakın dedeniz geldi (va kalê we hat)” çocuklar zıplaya oynaya Hacıya doğru koştular, Hacı kollarıyla onları sarıp öperken Yusuf şöyle bir baktı ve suphanallah babamla ona sarılan torunları nasıl da yapraklı bir goncaya benzediler. Bir anda arabaya koştu, fotoğraf makinesini aldı ve onları fotoğrafladı.

Karşı binadan onları seyreden başı sarıklı, beyaz sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar

- Yusuf kardeşim, baban mı?

-Evet, babam, Aslanımız (şerê me) Hacı Murat!

-Hacı Murat hoş geldin, yemin ederim sen, muradına ermişsin. Sen, gülsün, semtimize gül kokusu getirdin, gül tohumu saçtın. Allah senden razı olsun, hep beraber sana dua ediyoruz.

Hacı Murat, mutluluktan kanatlanmış gibi “Asıl, Allah sizden razı olsun, hep beraber varız, sen, ben, evlatlarımız, torunlarımız” dedi. Başına şöyle bir kaldırdı. Binanın üzerinde “Hacı Murat oğulları konağı!” diye yazıyordu.

O esnada gelinleri muntazam tesettürleri ile kapıya inmişlerdi. “Konağına Hoş geldin Hacı baba! Burası senin eserin, senin evin!” dediler, içeriye buyur ettiler.

.....

.....

.....

.....

Mele Süleyman, “Nerede Mehmet ve Ali?” diye sordu. “Buraya uğramazlar” diye cevap verdi Sittiye. Avne ise “En son Ali’yi ne zaman gördüm, bir bilsem...” deyip acıyla güldü.

-Niye, burası onların evi değil mi, sizi boşadıysa benim niye haberim yok?

Sittiye:

-Hayır, ikimiz de onların hanımlarıyız, onlar keyiflerinde biz, azaptayız.

-Ya torunlar?

-Onlar da keyiflerindedir.

Mele Süleyman, sorularıyla durumu teyit etmişti, kadınlar da bir an önce yemek yapmak için mutfığa geçmek istediler. Ahmet, televizyonu açıp zaping yaptı.

O sırada Mele Süleyman, oturduğu kanepede uykuya daldı. Uykuya dalması ile rüyalara gömülmesi bir oldu. Köydeki evindeydi. Hanımı hayattaydı. Çocukları küçüktü ve etrafında oturuyorlardı. Kur’an dersi almaları için teşvik ediyordu. Ama çocuklar isteksizdi. Kendisi de “Hele bir dünyanızı kazanın, ahiretinizi de kazanırsınız inşallah!” diyordu.

O rüya bitmeden yeni bir rüya başladı. Çocuklarını İstanbul’a uğurluyordu ve onlara, Aksaray’da çok zengin hemşerilerimiz var, onlara selamımı söyleyin ve onlarla birlikte çalışın, diye sıkı sıkı tavsiye ediyordu.

Avne, “Sofra hazır!” diye seslendi. Ahmet, televizyonun sesini açtı. Mele Süleyman, gözlerini ovuştururken uyandı ve rüyalarının adeta devamını uyanırken gördü. Hayatı gözlerinin önünden bir şerit gibi geçti. Çocuklarının hep dünyalarını sormuş, manevi yanlarıyla ilgili tavsiyeleri dünya ile ilgili söylediklerinin arasında kaybolup gitmişti.

Sittiye, “Dayı buyrun, vallahi (bi Rebbê ‘alemê!) bu eve içki girmiş değil, gel afiyetle ye!” diye seslendi. Ahmet, “Bu taşlar bana ama vallahi ben de bugüne kadar içmiş değilim!” dedi.

Kadınlar ne varsa hazırlamış, pişirdiklerini hanımı nice zamandır ölmüş Mele Süleyman’ı duygulandıracak bir özenle dizmişlerdi. Lâkin Mele Süleyman artık eski Mele Süleyman değildi. Hanımının öldüğü gün bile bu kadar üzülmemiş, böylesine kahrolmamıştı. Mananın ölümü ona, bedeninin ölümünden ağır gelmişti.

“Akşama savaş var galiba!” dedi Ahmet. Yer de bizim evimiz olacak herhâlde. En uygunu. Karmina evde olmayacak. Kılıçları birbirimize keyifle çekeriz artık (Em ê şûrên xwe bi dilê xwe li hev bikşînin)

Ne var ki Ahmet’in dediği o savaş hiç yaşanmayacaktı. Zira Mele Süleyman, üç oğlunu asla bir araya getiremeyecekti.

Ahmet, yemekten sonra çekilip gitti, Mele Süleyman’ı iki gelinini acılarıyla baş başa bıraktı. Gün boyu onlar anlattılar ve Mele Süleyman dinledi. Kocaları evden uzaklaşmış, çocukları kendilerine yabancılaşmıştı. Onlar, birbirlerine tutunarak ve İslam’dan ne biliyorlarsa tatbik ederek yaşama çalışmışlardı.

Sittiye:

-Dayı, biz bu şehre geldik (em hatin vî bajarê malxopan), çok şükür aç kalmadık, çocukların çalıştılar, kazandılar, akşama evlerine geldiler, elleri boş gelmediler. Benle Avne, birbirimize sahip çıktık. O, biraz benden farklıydı ya oraya hiç bakmadım. Ona sorsan ben Kürt bile değildim. O da beni hoş

gördü. Çocuklarımızı birlikte büyüttük. Kocalarımızı sabahları birlikte uğurladık. Bir gün olsun, kimse sesimizi duymadı.

Avne:

-Dayı, ben devam edeyim. Sonra bizimkiler, Aksaray'da hemşerileri ile hemhal oldular. İçki içmediler, bildiğimiz kadarıyla uyuşturucu da satmadılar. Kötü işleri de bizzat yapmadılar. Yevmiyelerini aldılar. Akşam eve geldiler. Ama günden güne değiştiler. Kürt dedikçe Kürtlüğümüzden uzaklaştılar.

Yemin ediyorum dayı (Xalo, ez sond dixum), onlar ne kadar Kürtlükten söz etmeye başladılarsa o kadar Kürtlükten çıktılar. Paraları çoğaldı, otelin işletmesini satın aldılar. Siyasete gireceğiz diye tutturdular. Siyasetten söz ettikçe bizi ihmal ettiler.

Dayı bilirsin, aslımı bilirim ama sözümü de sakınmam. Ali, eşek herif (kero), yoksa sen otele gelen kahpelerle mi yatıyorsun, beni unuttun, dedim. Olur mu, dedi. Ben kadın haklarını, kadın dayanışmasını, kadın inisiyatifini çok önemsiyorum. Sen, böyle lafları nereden öğrendin, dedi. Biz Ayla Hanım'la insan hakları üzerine konuşuyoruz, dedi. O kim, dedim. sosyalist mücadelenin önder kadınlarından, dedi.

Sittiye:

-Dayı, ben Mehmet'e böyle açıktan konuşmadım. Şahsiyeti kırılmasın, dedim. Yoruluyor, ilgisi ondan azaldı, ben de yaşımı aldım sayılır, böyle rahatım, dedim. Lâkin bir akşam, bana sen cahil bir kadınsın, sana biraz kadın haklarından söz edeyim, biz hiçbir şey bilmiyormuşuz, kadınların çok hakkı varmış, onları ancak demokratik cumhuriyette alabilirler, dedi. Vay hâlime (pepûk li min) o da ney, diye sordum. Bizim, Mehmet, insan hakları, kadın hakları diye diye aslında biraz gavurluğu anlatıyordu. Mehmet Mehmet dedim, bana diyorsun ki Dargeçit'in Hıristiyanlarına benze! (Bibe weka fillehên Kerboranê!) Vallah, Muhammed'in dinini terk etmem (Welleh ez dînê Mûhemmed terk nakim) dedim.

Mele Süleyman, fillehên Kerboran, dedi, soluğu kesildi, yaşı gözüne takıldı.

Avne:

-Yemin ederim Dayı, Dargeçit'in Hıristiyanları bunların yanında çok iyidiler. Bunları dinleyince intihar etmeyi bile düşündüm (mi go ezê xwe bikujim), sonra, dünyam cehennem oldu, bari ahiretim cehennem olmasın, dedim, kendimi teselli ettim.

Bir gün Sittiye'yi ikna ettim. Otelin yolunu tuttuk. İlk kez kadın başımıza Aksaray'a gidiyorduk. Nihayet bulduk. Rabbim Sen koru (Ya Rabbi sîtar), otele kimsenin görmediği kahpeler (Qehpikên tu kesî ew nedîne) giriyordu. Rus, Roman, Gürcü imişler... Azerileri de varmış.

Bunlarla yatıyorlarsa Allah belalarını versin, bırakalım onlara layık kalsınlar, dedim. Ama o sırada iki oğlun geldiler. Her biri yanında bir kadın, öyle de değil, sanki erkeklerdi. Ali'nin yanında mavi gözlü, kırılmış saçlarını kökünden kesmiş, gözünde garip bir gözlük bulunan Ali'den epey yaşlı bir kadındı.

Mehmet'in yanındaki kara kuru, siyah saçlı, ondan epey genç, erkeğimsi biriydi. Sittiye hücum edelim, valla benimkimde tutulacak saç da yok ya, bacağından tutar, sürüklerim, sen saçından tut, etrafında birkaç kez dolandır, akılları başlarına gelsin, dedim.

Sittiye:

-Yapma Avne, itibarlarını bozmayalım (em şerefa xwe nexin), sabırlı olup hâllerini öğrenelim, dedim. Sözüm bitmemişti ki Mehmet geldi, bahtınıza sığınyorum (em di bextê we de ne) bugün bizi kırmayın

(iro me neşkînin). Siz, bizim namusumuz, bunlarsa bizim itibarımızdır. Yanımdaki Zozan Hanım, partinin üst düzey yetkilisi, avukat, dava kadınıdır. Ben onun yardımcısıyım. Diğer Türk kadın yazarlardan Ayla Hanım. Otelde Kürtlerin ve Türklerin özgürlüğü, insan hakları için buluşuyoruz. Onlar davaları için evlenmemişler, otelde kalıyorlar.

Mehmet, dedim, seni bugün kırmayacağım, itibarını bozmayacağım. Ama sizin ve bizim için Allah'ın bir günü vardır. Allah'a inan dayı (bawerîya te ji Xwedê hebe), yerde bir taş bulsam, senin oğlunun kafasına vurabilirdim. Öylesine öfkeliydim.

Avne:

-Ben beterdim fakat seni düşündük. Bir şey yapsak Mele'nin oğulları, Mele'nin gelinleri (kurên melê, bûkên melê) diyeceklerdi. Komünizmin önder kadınları, onların ayarttıkları ahmaklar, demezlerdi ya? Ali, sırtını dönmüş, yüzüme bakmıyordu, bakamıyordu (nikaribûn li rûyê min binêrîyana).

Biliyor musun, dayı, biz onları hâllerine bırakıp pis pis oradan çekilirken Ayla denen kadın, "Ali, bunlar temizlik için gelen Kürt kadınları mıydı?" dediğini duydum. Zozan, onu duyunca kıcığını içeri çekti, bize arkasından bakıp sırttı.

Meğer Ayla bir de "Zavallılar. Kıyafetleri size uygun değil, otelin itibarını bozarlar" demiş, Ahmet'in onlardan öğrendiğine göre. Ali, yerin dibine batmış, keşke babamın köyünde öleydim de bu yollara girmeyeydim, demiş.

Mele Süleyman:

-Evim yıkılmış (mala min xera bûye).

Sittiye:

-Yok dayı, oğlun milletvekilliğine aday, Zozan ona danışmanlık yapıp onu Meclis'e taşıyacaktı. Bari torunlarınızı koruyabilseydik. Babaları Kürt, sosyalizm diyor. Onlar da ha bire dansa gidiyorlar. El alemin kızlarıyla oturup kalkıyorlar.

....

....

....

Mirza Muhtar, Taksim'e kadar geldi, oradan Çingeneleere ait olduğunu düşündüğü harabelerin arasından ilerledi. Utancından etrafa bakmadan yol alırken "Yakışıklı yaşlı, parası da olur ha!" diyenlere aldırış etmedi. Nihayetinde dayıgillerinin evlerinin önüne ulaştı. Biraz soğuk karşılandı. "Neden?" diyecek hâli yoktu. Birkaç gün sonra onların da yol göstermesiyle tek gözlü bir barakaya yerleşti. Ardından yapabileceği en iyi işi yaptı, bir tütün tezgâhı açtı, tezgâhı açmasıyla etrafında toplanmalar da başladı.

Bu arada örgütün elemanları buluşmuşlar ve Mirza Muhtar'ın kendilerinden olmamakla birlikte kendilerindenmiş gibi gösterilmesinin doğru olacağı kararına varmışlardı. Zira itibarlıydı ve örgütün mahallede itibara ihtiyacı vardı.

Muhtarsa hayretler içindeydi. Köyde, kasabada konuşamadıklarını burada açıkça konuşuyorlardı. "Serok, başkan..." edebiyatı almış başını gidiyordu. Çocuklar polis arabalarına taş atmazsa karışan olmazdı. Burada propaganda serbest, belki eylem yasaktı. Örgütün taraftarlarına bir alan oluşturulmuştu ve örgüt, bu alanda köylerinden, kasabalarından kopup gelenleri öğütüyordu.

Muhtar, tezgahının açık olduğu saatlerde, öğlen, ikindi ve akşam namazlarını tek gözlü "konağında" kılmaya karar vermişken diğer iki vakti camide kılacaktı. Lâkin ondan başka hemşerilerinden camiye gelen olmazdı. Başındaki kasketi ve görkemli bıyıkları ile camide bir başına bir Kürt beyi gibiydi. Türkçesi onu zorlasa da cemaatle konuşmaya çalışır ama kimse, onunla iletişim kurmaya pek de yanaşmazdı.

Bir yatsı namazından sonra, "Neden camide bir başımayım?" diye dalgınlık içinde düşünüp karanlık içinde aydınlığını bulmaya çalışırken göbeğinin altına dayanan bir bıçakla eş zamanlı "Boşalt cepleri moruk!" sesiyle uyandı. Muhaliflerini her zaman ürküten yiğitliği ile, bıçağı tutan eli serice tuttu. "Yavaş ol evlat, ben Mirza Muhtarım (hêdî be kuro ez muxtar Mîrza me)" dedi. Bıçağı dayayan el birden gevşedi. Elin sahibinden bir ses daha yükseldi:

-Geç ulan geç, akşam akşam nasipleneceğiz dedik, o da tanıdık çıktı, bende ki şansa tüküreyim.

Genç ama yıpranmış bir adamdı bu. Muhtar, yüzüne baktı ve adeta figan hâlinde "Ulan Celo, Hacı Şevki'nin oğlu Celo, sen ha, demek yol kesiyorsun, demek amcan sayılır Mirza Muhtarı soymaya kalkışıyorsun! (tu dikî muxtar Mîrzayê destbirakê bavê xwe bişelîhînî ha)" diye bağırdı.

-Evet, ben dedi Celal, ben Hacı Şevki'nin oğlu, elini ver Muhtar amca, öpeyim. Sonra ne olursun geç de kimse Celo, Muhtarın yolunu kesmiş, demesin, yemin ederim, seni tanımadım, yoksa Mirza Muhtar'ın yolunu kesmeye yürek nerede?

Muhtar, Celal'in övgüsü karşısında onurlandı, bükülmüş omuzları, gayri ihtiyari düzeldi.

-Ya Celal, sen Celo, ben de Mirza Muhtar, yolumuz, bu şehirde (li vî bajarî leqayî hev bû) kesişti işte. Sen davrandın, ben yakaladım işte. Seni öyle rahat bırakmayacağım, haydi bana gidelim de anlat, sana ne oldu. Cami kuşu Celal, nasıl oldu da bu mahalle denen harabede (li vê xirbexopanê) yol kesici oldun.

-Gelmeyeyim amca, beni seninle görürlerse benden haraç aldığını, beni sokaklarda kullandığını bile söylerler.

-Bunu kim söyler Celal, kimin bunu söylemeye cesareti yeter?

-Muhtar Amca, burada beylik üç aydır, ondan sonra herkes aynı. Öyle bir söylerler ki kendini kurtarman için onlara yalvarırsın.

-Akıllı ol yeğenim (bi aqil be birazê), Mirza Muhtar değişir mi hiç?

-Yeğenin Celal değişti ya? Camiden çıktı, meyhaneye vardı.

Muhtar, Celal'i adeta sürüklercesine barakasına götürdü. Celal, tanınmasın diye başını önüne eğip onunla yürüyordu. Kapıya geldiklerinde,

-Muhtar Amca, bırak da gideyim, seninle görünmem, senin için hiç de iyi olmaz, Allah için.

-Olmasın Celal, paramı alamadın ama yemeğimi yiyeceksin, ha köydeki sofraya yok. Ama yeğenim için tüpe iki yumurta koydum mu, ben de ekmeğimi banarım, peşin söyleyeyim.

Celal, sıcak yumurta kokusunu almışçasına,

-Bugün de senin gibi olsun (bila îro jî weka te be) Muhtar Amca!

deyip içeri girdi.

Bir kenarda yatağa benzer bir şey, başında şeker torbasının içi doldurularak yapılmış bir yastık, yastığın yanı başında bir elbise çantası, yatağın hemen yanı başında küçük bir tüp, duvara asılı giysiler...

Celal, o an Mirza Muhtar'ın köyde "beyaz saray" denen köşkünü hatırladı. Hafızası bir süre çakıldı, sonra yine açıldı. En az yüz kişinin sığıdığı bir salon... Boydan boya sofraya... Muhtarın gür sesi: Muhtarın yemeği, utanmayın, yiyin (nanê mala muxtar e, fedî nekin, bixun)"... Yemek bitince en has yünden kurulan döşekler, kimsede bulunmayan nakışlı yastıklar...

İçinden Mirza Muhtar'ın boynuna sarılıp hüngür hüngür ağlamak geldi. Yarı sarhoştur, ağzı leş gibi kokuyordu. Utandı, geri çekildi, kolunu gözlerine götürüp gözyaşlarını sildi ki Muhtar onu fark etti:

-Celal, Celal, "Celo'nun acınası geliyor Muhtar'a ha (gunehê Celo bi Muxtar tê ha)!" öyle mi? Aldırış etme, bugün seni dinleyeceğim, sen beni dinleme?

-Ama Muhtar Amca, sana çok takılmayayım, itibarını kırmayayım, başına bu kadar bela gelmişken bir de Celo'nun belasına uğrama (bila bela Celo li te nekeve).

Muhtar Amca, işsizlik beni buralara getirdi. Aslında eskiden de gelirdim, lokantalarda, tekstilde, otellerde çalışır, bir namazımı kaçırmazdım (limêjek li min nediçû). Memleketten gelen gençleri de yeğenin Celo karşılar, onları ağırlardı. Bu Kurmanc şımardı deme, ağa gibiydim.

Sonra, bir gün onlar, bilirsin Muhtar Amca, gelip dediler ki daha paralı işte çalış, ayda bir de bize bir yevmiye ver. Olmaz, dedim. Ama sen de göreceksin, kim direnebilir? Beni önce bir otele, sonra bir meyhaneye yönlendirdiler. Badigard yaptılar, yani kapı bekçisi. Burası bana uygun değil, dedim. Sen yoksa sufilok musun, dediler. Ben kim, sufi olmak kim, beni rahat bırakın, namaz kılıyorum, harama bulaşmıyorum, dedim. Hayır hayır, sen buralarda dinci örgütlere katılmışsın, dediler.

Çevremdekiler de onlardan yana olunca otelde çalıştım, orada nefsimi uydum, namazı da terk ettim, sonra meyhanede badigard oldum. Çok geçmeden Dargeçit Hıristiyanları gibi (weke fillehên Kerboranê) içmeye başladım.

-Kuro Celal, söylemeyeyim dedim, demek ki ağzın oradan kokuyor ha, pis herif (pisê heram), haydi haydi her b... yedin, içkiye nasıl bulaştın (De te her g.. xwar, îjar tu çawa bû araqvexwar?).

-Sorma Muhtar Amca, önce ayran, meyve suyu... neye benziyorsa o diye verdiler, sonra olan oldu. İşe yaramaz biri olunca da beni sokağa attılar, şimdi yatağım parktaki köprünün altında. Yazın parkta yatar, sabahları yatağımı, köprünün altına koyarım. Kışın açıktan bir suç işler kendimi mahpushaneye atarım.

Böyle gecelerde üç kuruş para toplar, birazıyla içki, yemek alır, diğerini onlar adına gelenlere veririm. Onlar mıdır, bilmiyorum. Ama bana biz vatanseveriz (em welatparêz in) derler.

Senin kapına dayanacaklar Muhtar Amca... Bunu bil (vê zanibe). Vermezsen Muhtar, devletin adamıydı, MİT'e çalışıyordu, derler. Hele sen bir gör buraları.

-Hadlerine değil Celol (ne heddê wan e Celo), ben senin amcan Mirza Muhtar'ım, kınalı bıyıkları kıvrırdı mıydım (ku min simbêlên hinekirî badan) bu ödlekler kaçacak yer ararlar.

-Ah Muhtar Amca, üç ay, üç ay (sê meh, sê meh) ya sonra (ya piştire).

Celal yumurtasını yedi, Muhtar da utanmasın diye, ekmeğini onunla birlikte yağa bandırdı. Hani uyumlarına bakılırsa bir Kürt beyi ile sokağa düşmüş bu zavallı Kürt, dost bile olabilirlerdi.

Ama Celal, yemekten sonra karanlık sokaklara dalıp gitti. Onun hemen ardından birileri kapıyı çaldı.

-Mirza Muhtar, kapıyı aç!

-Kimsiniz?

-Welatparêz (vatanseverler).

-Haydi defolun (bicehemin). Mirza Muhtar'ın kapısına böyle gece vakti dayanılmaz.

-Muhtar, burası bir tür diaspora Kürdistan'ıdır (Kurdistana koçberî ye). Biz de onun görevlileriyiz. Senin gibi gelenler, mağdur olmasınlar diye onları kayıt altına alıyoruz.

-Lazım değil.

-Muhtar, burası köy değil, sen de muhtar değilsin, bu partinin kararı (ev qerara partîyê ye).

-Bana küfretmeyin (min nedin kufur kirin). Ben eşekler partisini memlekette tanıımıyordum (min partîya keran li memleket nas nedikir) burada mı tanıyacağım?

-O Mirza Muhtar, demek ki teğmenin muhbiri olduğu doğrudur. Bir de Celo gibileri bile haraca bağlamışsın. Mesele anlaşıldı.

-Lan oğul (kuro lawo) defolun gidin. Beni ananıza söylettirmeyin. Haydi...

Muhtar, takip altında olduğunu anlamıştı. Celo'yu onlar mı yönlendirmişti? O şüphe bile vardı o. "Bu namussuzlardan her şey beklenir!" dedi, kendi kendine.

Muhtar, böyle kara gecelere çocukluğundan alıştı. Gece teheccüd vaktine kadar mışıl mışıl uyudu. Teheccüdünü kıldı. Sonra ezanın okunmasını bekledi. Ezan okununca hızlı adımlarla caminin yolunun tuttu. Soluk soluğa yetişti. Bir de ne görsün: Cami henüz kapalı.

Başka bir camiye gideyim. Bu imam uykuda kalmış herhalde, diye söylendi. Cami ararken ellerinde basitçe merdivenlerle bir yerlere giden gençler gördü. Zavallılar erkenden işe gidiyorlar, diye düşündü. "Yeğenim hangi cami açık?" diye sordu. Gençlerden biri "Bu yeni galiba (evi he nûya)" deyip güldü. Arkadaşı "Amca ne yapacaksın Türklerin camisine? (Apo, tê çi bikî ji camîya Tirkan) Onların namazı bile farklı. Biraz bekle bu cami de açılır. Birkaç Türk camiye gelir, dediler.

“La havle vela!” dedi Muhtar. Caminin kapısına döndü ki gayet muntazam bir Türkçeyle biri ona selam verdi. “Aleykümselam!” dedi ve gözleri seçsin diye yakından baktı. Akşam ve yatsı vaktinde mihraptaki adamdı. Ama kıyafeti hiç de imamlara benzemiyordu. Arkasından yürüdü.

-Bir dakika kardeş, yoksa imamın yerine sen mi bakıyorsun?

-Öyle değil beyefendi. Ben buranın otuz yıllık imamıyım.

-Sarığın yok da?

-Yabancısin galiba, sarık mihrapta olur. Dışarıda herkes gibi vatandaşız.

Muhtar, hayal kırıklığı üzerine hayal kırıklığı yaşıyordu. “Hey min!” dedi kendi içinden. Az kalsın bahtına kötüce bir küfür ediyordu. Vazgeçti, imamın ardına verdi. Sünneti kıldı. Camide birkaç yaşlı dışında kimse yoktu ve herkes ona “Ne işin var burada?” der gibi bakıyordu. “Ha, bunlar Hanefi, dün de böyleydi ya umursamadım. Yine umursamayayım. Namaz başladı. İkinci rekâta imam, kunut okumadan secdeye vardı. “Şimdi ne yapacağım” dedi Muhtar. Sehih secdesi yapması gerekiyor muydu, gerekmiyor muydu? Keşke dedi, Mele Süleyman’ın nerede olduğunu bilseydim ona sorardım. İyisi mi bu otuz yıllık imama sorayım, dedi.

Namazdan sonra usulca imamın yanına yaklaştı. Müşkûlatını arz etti.

İmam:

-Yahu ben namaz kıldırıyorum, fakih değilim ki! Hem sen, İmam-ı Azam’ın mezhebinden değilsin. Gel, İmam-ı Azam’ın mezhebine dahil ol, böyle suallerle de uğraşma!

Muhtar:

-İmam Efendi, yedi ceddimizden Şafii’yiz. Aslında bu hususları öğreniriz de Seydalarımıza bıraktığımızdan aklımızda tutmayız. Hani eksik hatırlarız, onların işine zarar veririz, deriz de ondan.

Muhtar, öfkelenişine üzüldü, camiden çıktı, zaten öyle bir geç kıldılar ki namazım kabul oldu mu, o bile şüpheli, diye mırıldandı.

Evine doğru yol alırken sokakta gözlerine iki kişi çarptı. Artık gün ağarmıştı. Biri kadındı, üzerindeki kıyafete bakılırsa gecesı belliydi. Diğeri ise ne kadın ne erkekti. Endamına bakılırsa basbayağı erkekti. Giysisi ise malum olanlara benziyordu. Kadın olanın renginden “Ne olacak çingene işte!” Sonra “Estağfurullah, memlekette onca yıl hırsızlık yapan Çingene gördüm. Ama kötü yola düşeni hiç görmedim. İftira iyi değil!” dedi. Bu şehrin Çingenesi bile farklıydı. Muhtar, daha neler görecekti?

Kulağı gayri ihtiyarı onlara yönelmişti bir kere... Ne erkek ne kadın olan, basbayağı kötü bir Türkçe konuşan bir Kürt’tü. Yanlarına vardı. “Yoksa hırsızlığa gidiyorsunuz da tebdili kıyafet mi yaptınız? Hadi evinize. Allah, rızkınızı gönderir. Çingene kadın, mayhoş mayhoş güldü. Ne kadın ne erkeğe benzeyen, “Amca yorgunuz ya, bizlik değilsin bu saatte!” deyip Muhtarı azarladı.

Muhtarı cami dönüşünde son bir sürpriz bekliyordu: İki siyahi genç, Kürt olduğu her hâlden belli bir gence bir şeyler veriyorlar ve “Yemin, hasılat bu kadar!” diyorlardı. Genç ise bozuk bir Türkçe ile “Haydi lan, bizden bir şey kaçmaz, bizden kaçsa ağalardan kaçmaz, ondan kaçsa mafya babası reisten kaçmaz!” Siyahi gençler, bu ısrar üzerine birkaç lira daha verdiler ve yemin, yemek paramız yok, bu melaneti satıyoruz da bir de hırsızlık mı yapalım? Deyip neredeyse ağlıyorlardı. Kürt olduğu anlaşılan genç, “Paranız olsun da kaçın ha! O zaman kim satacak oğlum, biz ta nerelerden getiriyoruz, kimin parasıyla getiriyoruz? Bir de satalım da ilk gün içeri mi alsınlar?” diye çıkıştı.

Muhtar müdahale edecekti ki bir anda “Hayır, uygun, değil” dedi kendi kendine. Ama barakasının kapısına varıncaya kadar, adeta bunalıma girdi. “Ula Celo, dünün çocuğu, sen de bana ders verecektin ha, bak ağalık üç gün bile sökmüyor burada!” diye kendine kızdı.

Muhtar, çantasının cebini yokladı. Jetonları yerinde duruyordu. Sonra tütününe baktı. Bunu görüp de almayacak bir keş yok, dedi. Hele kendisi sararken görenler, almadan geçmeleri mümkün müydü?

Gün ağarınca jetonlarını cebine koydu ve sora sora bir posta kulübesine ulaştı. Çocuklarını aradı. Kızı çıkmıştı telefona. Babasının sesini duyar duymaz ağladı.

-Vay hâlimize (way li minê), saçı kazınmış (porkur e), vay göçber olan babamın hâline, vay dağların yiğidi (şêrê çiya), sofraların baş adamı (mêrê li sere sifreyan), kınalı bıyıkların sahibi... Hay bu beyi bu hâllere düşürenin evi yıkılsın.

Neredeyse Muhtar da ağlayacaktı. Ama bu hâle hazırdı. Kızım bir sus. Ben iyiyim. Yatağım var, aşım var (cîyê min heye, nanê min heye). Bir tütün tezgâhı kurmuşum, tütünü görmeyebilir mi? Hele baban sararken kim almaz? Bey beydir, İstanbul’a düşmekle düşmez.

O sırada kız kardeşinin sesini duyup uyanan oğlu Merdan, telefona geldi, telefonu kız kardeşinden aldı, babasının hâlini soğukkanlılıkla sordu. Ardından istenmeyen haberi aktardı:

-Baba, sen gittikten sonra önce teğmen geldi, ardından dağdakiler. Teğmen, burada olmadığından emin olmak istedi. Dağdakiler ise babanız muhbirdi, onunla teğmen arasında gizli bir ilişki vardı. Bundan sonra programlara ailecek gelmezseniz sizi hainler listesine yazacağız, babanız bile İstanbul’da rahat etmeyecek, dediler.

-Hepiniz mi, yani kız kardeşlerin de mi?

-Evet baba, en çok da onları istiyorlar.

-Derhâl üçünü de İstanbul’a yolluyorsun. Sen ve iki diğeri iki kardeşin ise işlerinizin başında kalın. Hele bakalım ne olacak?

-Ama baba, yemeğimizi kim pişirecek, elbisemizi kim yıkayacak?

-Emrimi dinleyin, derhâl otobüsle gönderin. Yanlarına yatak da alsınlar. Şu an yerim biraz dar. Onlar gelinceye kadar iki gözlü bir ev tutarım, bir dikiş makinesi alırım. Ben tütün satıyorum, onlar da dikiş nakış yaparlar. Kazandığımız, fazlasına yeter!

-Baba gönderemeyiz, teğmen, dağa çıkmış der. Dağdakiler, bizden kaçırdınız derler.

-Derhâl gönderiyorsunuz, siz de sakın onları dinlemeyin...

-Ama baba...

Muhtar telefonu kesti, ahizeyi bıraktı. Sonra kulübeden ayrılmadan başını yere eğdi. “Mirinê way mirinê, eger erdeke din ji geyrî te heba, em ê ber bi wê ve biçine (Ey ölüm, ey ölüm, eğer senden başka bir yer olsaydı ona doğru giderdik” dedi. Dizeleri evinde ağırladığı muhterem bir Seydadan duymuştu...

....

....

....

....

Mele Süleyman sabah namazına uyanmıştı ki kapı, usulca açıldı, sertçe kapandı. “Hırsız herhâlde!” deyip irkilerek kapıya doğru gitti ki gelenlerin torunları olduğunu gördü.

-Oğlum, nereden bu saatte?

-Sabaha konuşuruz, dede.

Türkçesi oldukça düzgündü ve tek kelime Kürtçe konuşmuyordu.

-Tamam öyle olsun...

Mele Süleyman’ın torunları sabahleyin değil, ikindi üzeri uyanmışlardı. Tatil günüydü. Kahvaltı (!) yapmadan çıkacaklar, otele gidip bir şeyler yiyeceklerdi.

Annelerinin zoruyla dedelerinin yanına geldiler. Şortları diz üstündeydi hatta sadece bir kariştı. Kulaklarında küpeye benzer bir dizi demir vardı. Yetmedi bir de dudaklarına demir takmışlardı.

Mele Süleyman:

-Bu ne hâl evladım, eskiden köleler böyle sadece ön ve arkalarını kapatır, bir de bilinsinler diye kulaklarına, burunlarına bir şeyler takılırdı. Siz, kime köle oldunuz?

Torunlar, dedelerinin ağır eleştirisine karşı sadece sırttılar. Biri sen anlamazsın anlamında elini salladı. Mele Süleyman rahatsız oldu ama oralı olmadı.

-Gece sabaha doğru geldiniz. Polis, size bir şey demiyor mu?

-Eğlenmek suç mu? Özgürlük yasak mı dede? Hem yasak da olsa emniyet amirinin oğlu bizim sınıfta. Babası da Ayla Hanım’ın aile dostlarından, CHP’li bir aileden gelme... Otelimize sıkça gelir. Ayla Hanım’la orada görüşürler. Kürt özgürlük hareketini de önemsiyor. Hep söyler: “Dağa çıkmayaydınız, devletimiz için, uygarlık için çok önemlisiniz. Mustafa Kemal’in ömrünün vefa etmediğini siz yapıyorsunuz. Kürtleri çağdaşlaştırıyorsunuz. Bu, uygarlık için büyük bir devrim. Bazı arkadaşlarımız beni anlamıyorlar. “Kürt” denince rahatsız oluyorlar. Oysa diyorum ki bunlar olmazsa dindar kalacak Kürt, Şafî kalacak Kürt çok çocuk doğurmaz mı? Her çocuk, yarın öbür gün oy kullanmayacak mı? E...”

Hem dede ne zaman bir sorun yaşasak Zozan Hanım hemen yardıma ulaşıyor. Onun da epey çevresi var. Solcu ve özgürlükçü dostları çok.

Mele Süleyman:

-Ben Kürdüm, babalarınız da Kürt büyüdü, sonra Kürtlükten çıkmışlar. Siz, hiç Kürt olamamışsınız evladım.

O sırada Avne içeri girdi ve:

-Dayı, bunların Kürtlükle hiçbir ilgisi yok. Neleri ile Kürtlere benziyorlar ki? Kürt diye diye bizi yanlarına yaklaşıyorlar (me nêzî xwe dîkin). Sonra her yanlarına yaklaşan, bir fikre sahip oluyor ama Kürtlüğü de bırakıyor (dibe xwedî fikr û dev ji kurdîtîyê diqere).

-Öyle deme yenge, sen hiçbir zaman özgürlük mücadelesini anlamadın. Geçen Bilim Üniversitesi'nden yabancı bir hoca, biraz öyle böyledir ama iyi insandır. "Aile özgürlüğe düşman, kadın ailenin esiri!" dedi. Düşündüm tam da sizi anlatıyordu.

Mele Süleyman:

-Öyle böyle ne oğlum, deyip çıkıştı.

Çocuklar da anneleri de güldüler.

-Orayı karıştırma, dede.

Avne:

-Dayı, yani senden utanıyoruz da yani öyle işte...

Mele Süleyman meseleyi hiç kavramamıştı. Yine de:

-Bunlar, zamanın düşmanları evladım, önce doğmanıza engel oldular, siz doğunca bu kez sizi böyle elimizden aldılar.

Çocuklar gülerek:

-Ne yani elinizde mi kalacaktık, dede, dediler. Allah Allah belki de sarık takacaktık.

Ardından haydi gidiyoruz, deyip çıktılar. Öğleden sonra Taksim'de buluşup bir mekânda eğlenecek ve özgürlüğün tadını (!) çıkaracaklardı.

Sittiye:

-İçmeye gidecekler içmeye, diye yakındı.

-Yok anne, bugün öyle değil, bir sanat galerisinde buluşmamız gerekir. Oraya teknil gidiyoruz. Emniyet Amiri falan da gelecek bir de o sevmediğin kadın... Sanat özgürlüktür, anne. Soyut resimler Picasso falan filan...

....

....

....

....

....

Mele Süleyman iki oğlunu bir türlü görememişti. Seçimler yaklaşmış, bir de ödül töreni vardı. Ahmet'ten alınan haberlere bakılırsa ikisi de kulis çalışmalarını ile meşguldü.

Gelinlerinin engellemesine ve Ahmet'in türlü bahanesine rağmen Mele Süleyman, otele gitmeye kararlıydı.

Bir gün adresi eline aldı ve Aksaray'a yürüdü. Sora sora oteli bulmuş ama kime sorsa eğer biliyorlarsa başındaki sarığa bakıp sırtmışlar hatta biri "Böyleleri de mi bozuldu?" demişti ardından. Otelin önüne geldiğinde onu içeri almak istemediler. Ben patronunuzun babasıyım, diye diretti. İçeri öyle girdi. Girinceye kadar gördükleri dehşetine dehşet katmaya yetmişti.

Oğulları yine gelmemiş, bir adamlarını, müzakereci olarak göndermişlerdi. Uzunca boylu, saçını arkaya doğru tarayan, mavi gözlü ve daha çok Hristiyanları andıran bu adamın görevi Mele Süleyman'ı teskin edip oradan uzaklaştırmaktı.

-Seyda, sana saygımız var. Pek çok mahalleye senin oğullarınla ama Allah var (Xwedê heye) senin adınla girdik. Sen, welatparêzliğin gizli bir kahramanısın.

Oğulların da Ahmet'i bir kenara bırakırsak Mehmet ve Ali, özgürlük mücadelemizin özverili mensuplarıdır. Dişleriyle tırnaklarıyla kazıyıp buralara geldiler. İtibar kazandılar. Ne olursun onların itibarlarını kırma.

-Pezeveng olduktan sonra neye yarar?

Bu Mele Süleyman'ın son sözlerinden biriydi. Otelin girişinde beklerken tanıklık ettikleri onu tüketmiş ve başka bir aleme götürmüştü.

Adam devam etti:

-Ben partinin adamıyım. Benim yanımda arkadaşlarımız (ji hevalên me ra), oğulların da olsa böyle konuşman hiç de sana layık değil.

Eski itibar çoktan tarihe karıştı, soydan getirdikleriniz öldü. Bugün itibar özgürlük mücadelesine katkı iledir. Mehmet ve Ali, bu mücadeleye çok değerli bir katkı veriyorlar. Dolayısıyla en itibarlılarımız arasındalar.

Mehmet, yakında belki vekil olacak, şanınızı Meclis'e taşıyacak. Ali de Sosyalist mücadelenin çok önemli bir kadınının bir tür sponsorudur. Kürt Solu ve Türk Solu arasında mühim bir köprü kurmakta. Bize verilen haberlere bakılırsa Ayla Hanım, ülkenin en itibarlı ödülllerinden birini alacak. Ali ve Mehmet, sadece iki erkek değil. Hem ne önemi var? Bu çağda böyle cinsiyetçi, zorba ayrımlara. Aslan aslandır, ha erkek ha kadın (şêr şêr e, çi jin e çi mêt e).

Bir sorun çıkarsan da faşistler duysa, arkadaşlarımız bundan zarar görse senin hakkındaki kararı parti verecek.

Mele Süleyman, partinin adamını daha fazla dinlemeye tahammül edemedi. Ona sert bir bakış yöneltti, otelin kapısından çıkarken gördüğü kadınların yüzünü tükürecek ki yapamadı, onlara bakıp yere tükürdü ve oğullarının, daha doğrusu gelinleri ve torunlarının evlerine doğru yol aldı. Eve vardığında hâlden düşmüş, ayakları şişmiş, gözleri dahi iyi değildi.

Sittiye:

-Mele Dayı (Xalê Mela) diye seslendi.

Mele Süleyman'dan çit çıkmadı. Avne, aynı seslenişle seslendi. Hayır Mele Süleyman çitini çıkarmadı. Ahmet'i çağırdılar, Ahmet işi espriye döktü. "Kayınvalidem Müslüman olacak, seninle evlendireceğim. Kim bilir başka kardeşlerimiz de olacak. Vay be... Ana Rus, baba Kürt!"

Mele Süleyman gülümser gibi oldu, eliyle Ahmet'in başına sevgi işareti olarak vuracak gibi oldu. Elini çekti ve:

-Süleyman, zaman senin zamanındı, senin sana ne hakkın vardı (Silêmano, dem dema te bû, çi heqê te li te hebû). Diyordum ki parti, bu Şeriatçıları hep öldürecek ya da devlet onları nefyedecek. Hele bak, ben ebterim ebter.

Bundan sonra hep bunu tekrarlayacaktı. Bundan başka tek kelam etmeyecek, kimseyle bir şey konuşmayacaktı.

Bazıları Mele Süleyman delirmiş diyorlardı, başkaları hâlê girmiş, diyorlardı. Hakikatte Mele Süleyman, ne bu dünyada ne öbür dünyada idi. Bu dünya onun elinde iken kayıp gitmiş ve öbür dünyayı da kazanamamıştı. Daha doğrusu vaziyetini öyle kabul ediyordu.

Evinde sürekli bir yas var gibiydi. Birkaç gün sonra adaylar belli oldu. Mehmet, adaylar arasında yoktu. Zozan'ın vardığı başka birini aday yapmışlardı. Mehmet için, partiye iyi hizmet ediyor ama hâlâ gelenekten tam kopmamış, diyorlardı.

Ali'nin yaşadığı da ondan az değildi. Ayla hanım, bir gün kır saçlarını arkadan bağlamış, erkeklikten biraz uzak, kadınlığa da varmamış bir adamla çıkıp gelmiş;

-Ali, Sezai Bey eski arkadaşımıdır. Seni sevdim, gecelerimi şenlendirdin ama onu unutmadım. Seninle tanıştırayım ve artık sadece iki dost kalalım. Kültürlerimiz bir değil.

-Hani Türklük ve Kürtlük aynı potada idiler.

-Öyle demek istemedim. Senden tam bir sosyalist olmadı, olmaz da. Sen aile bağlarından kopmamışsın, cinsiyet eşitliğine tam inanmamışsın. Bak, şu anda Sezai Beyi kiskanıyorsun. Bu yüzden sen müsait olmadığında ona gizlice giderdim. Hâlbuki Sezai öyle mi? Açık açık ona söyleyip bir önceki partnerime giderdim.

-Sen, ne diyorsun be kadın?

Sezai:

-Maço erkek, haddini bil, dün Türkiye'nin en itibarlı ödülünü almış bir kadın yazarına, sosyalizm ve feminizmin bir öncüsüne elini kaldırmamanın bedeli var ha!

Mehmet ve Ali, oteli kurtarma derdine düşmüşler ama bu kez onların örgütle ilişkili olduğunu iddia eden milliyetçi bir mafya grubu onlara musallat olmuştu. Bir gün, cenazeleri Sakarya ile Kocaeli arasında bulundu.

Diğer gün, örgütün gazetesi:

-“İki Kürt velatparez faşistlerce öldürüldü. Faşizm, Kürtlere yaşam hakkı tanımıyor.” Manşet ve sürmanşetiyle çıktı.

Ahmet, Rusya’ya kaçtı. Mehmet ve Ali’nin çocukları şehrin emniyet müdürünün bizzat yönettiği bir operasyonla uyuşturucu kullanmak ve bulundurmaktan hapisaneye düştü.

.....

....

....

....

Muhtarla içten muhabbet eden nadir kişilerden biri dayıgillerinden İsmail'di. Muhtar sorar, İsmail cevapları:

-İsmail, Allah rızası için söyle (ji bona Xwedê bêje)! Sen de hatırlıyorsun, bizim orada hırsızlık hiç olmazdı. Gün içinde esnafın bir işi olduğunda dükkanlarını açık bırakır giderlerdi. Nasıl oldu da bu kadar genç, hırsız oldu.

-İşsizlikten.

-Memlekette herkesin karnı tok muydu?

-Yani İstanbul gibi değil.

-Söyle İsmail, söyle! Ne oluyor?

-Muhtar Muhtar, sır söyleyeni yaşatmazlar ama bizim hemşerilik derneği bu işin kurs merkezi gibidir.

-Partiniz niye müdahale etmiyor.

İsmail güldü.

-Ortakları mı, dedin?

Muhtar öfkeleni, yüzü neredeyse bıyıklarının rengi aldı, yemin ederim siz Kürt değilsiniz. Yahu bu nasıl Kürtlük, hırsızlık, uyuşturucu, haşa o diğerini söylemeyeceğim, hepsi sizde. Hani beyliğiniz, âlimleriniz, şeyhleriniz? Size ne oldu da Kürtlüğü bırakıp gittiniz?

-Böyle konuşma Muhtar, Mirza Muhtar demezler, seni öldürürler.

-Beni tehdit mi ediyorsun dayıoğlu (kurê xalê min)?

-Ne haddime, başına gelecekleri haber veriyorum. Ama hani oğulların dağda olunca belki ondan kurtarırın?

-Ne diyorsun?

-Haberin yokmuş gibi davranıyorsun? Hâlâ eski siyasetçi muhtarsın.

-Yemin ederim, haberim yok.

-Büyük oğlunla küçük oğlun, dağda artık gerilladılar.

Muhtar, kalbinden vurulmuş gibiydi. Aslında bir şeyler hissetmiyor değildi, kaç gündür hafiyelere benzer adamlar, gelip tütününü soruyorlar ama almadan gidiyorlardı.

Koşar adım bir posta kulübesine gitti. Evini aradı. Kızı babanız muhbir, samimiyetinizi ispatlayın, dediler ve kardeşlerimi götürdüler, diye kötü haberi teyit etti.

Muhtar, bir dostunu aradı, “Kızlarımı zorla da olsa otobüse bindir, İstanbul’a gönder!” diye rica etti. Üç gün geçmemiştir ki kızlar İstanbul’daydılar ve Muhtar, onlar için iki göz bir gecekonduya taşınmış hatta onlar gelmeden, dikiş makinelerini spotçulardan alıp hazırlamıştı bile.

Yeminliydi artık. Hiçbir şekilde örgütün yakınlarına bile gelmesine izin vermeyecek. Israr ederlerse bir silah alıp onlarla çatışacaktı. Oysa örgüt ne zamandır mahallede “Mirza Muhtar, başımızda sayılır. Fedakâr adam. İki oğlu gerilla!” diye propaganda yapıyor, akli eksikleri listelere kaydediyordu.

Muhtarın kızlarında ise bir hâl vardı. “Gerilla!” diyorlar da başka bir şey demiyorlardı. Daha önce mahalleli bir tütün alıp bir ambargo uyguluyor gibiyse kızlar geldikten sonra işler de epey açılmıştı. Birileri kızlarla haberleşiyordu ama Muhtar, bir türlü meseleyi çözemiyordu.

Muhtar:

-Ne oldu, diye sordu.

Onun köy ve kasabadan uzaklaştırılmasından sonra örgüt, köye elini kolunu sallayarak girmiş, gençleri kız erkek demeden gruplara bölmüş, onlarla parti dersleri yapmaya başlamıştı. Kızları da o derslerin pek de çalışkan mensuplarıydılar.

Mirza Muhtar, tütünü sararken Şakiro’yu dinliyordu ve Şakiro “Lo bira, keleka dînê İslamê ters vergerya (Behey kardeş İslam dininin kayığı ters dönmüş) deyince o güne kadar hiç olmadığı kadar hüngür hüngür ağladı.

Biz neyse ya Muhammed’in dini (ji bo me ne gem e, lê ya dinê Muhammed) deyip sayıklayıp durdu. Örgüte göre ise Muhtar’ın kızları çok yetenekliydi, toplumsal konuları da onlara doğal bir önderlik kazandırıyorlardı. Muhtar, aradan çekilse kızlar mahalle bir yana İstanbul’a yeni bir hareketlilik getirebilirlerdi. Karar kesindi ve Muhtar, aradan çıkarılmayı istiyordu.

Muhtar, bir gün Taksim’de bir protestonun olduğunu duymuş, kızları da aniden evden kaybolmuşlardı. İçindeki şüphe büyüdü. Tezgahını toplayıp Taksim’in yolunu tuttu. Epey bir kalabalık toplanmış 8 Mart kutlamaları yapıyordu. Gençler, kadın kıyafetine bürünmüş, “Jin, Jiyan, Azadi!” diye bağırıyorlardı.

Bu ne, dedi Muhtar? Bunlar kadın mı, erkek mi? Üçüncü bir cins mi? Gösteriye gelenler, onu da gösterici zannetmiş, bir ara kadın kılığındaki iki erkek, yanına yanaşmış “Şu kınalı bıyıklara bak!” diye takılmış ve fotoğraf çekmek istemişti.

Muhtarı işte o hâl çileden çıkardı ve hayatının tek sloganını attı:

-Ka rûmeta Kurd? Ka beg? Ka ‘alim? Ka şêx û mela û mucahîd? Ka rûmeta Kurd? (Nerede Kürdün itibarı, hani beyler hani alimler, hani şeyh ve mollalar, mücahitler? Nerede Kürdün itibarı?)

Bakanlar, kesin çıldırmış, diyorlardı. Provokatör diyenler daha çoktu. Onu tutup darp edecek gibi oldular. Biri “Gerilla babası arkadaşlar (hevalno)!” diye bağırıyordu. Aynı anda bir kadın onun kolunu tuttu. Muhtar, onu savuracak gibi oldu ki bir de ne görsün! Onu tutan bizzat kızıydı. Başını açmış, Taksim’de başı çekiyordu.

Muhtar:

-Ka itibara Mirza Muhtar, diye öyle bir bağırıyordu ki sesi Taksim’in kaldırım taşlarından mağazaların, meyhanelerin, kiliselerin hatta belki yakındaki biricik caminin dahi içine ulaşmıştı. Belki Ebâ Eyyübü’l-Ensârî ona cevap vermişti de duyan olmamıştı.

Kızının saçını tuttuğu gibi onu sürükledi. “Kahrolsun, aile baskısı, bedenlerimiz bizimdir. Jin jiyan azadi!” sloganlarıyla kızı elinden aldılar.

Muhtar, öfkeyle eve geldi. Artık kararlıydı. Silah ediniş şehirde bile bu “din ve namus düşmanları” ile hesaplaşacaktı.

Oysa diğer gün, sokağında tarihi bir binanın demir oluğunda asılmış bir adam görüldü. O, Mirza Muhtar’dı.

Yanına yaklaşan biri “Şu kınalı bıyıklara bak, bir Kürt beyini asmış gibiler!” dedi. Muhtarın yüzü gülümsüyordu ve şıklığından hiçbir şey kaybetmemiş gibiydi.

Adam, daha sözünü tamamlamadan bir grup genç, ani bir şekilde sokakta belirerek “Kahrolsun Kontrgerilla, Mirza Muhtar ölümsüzdür. Gerilla babası sahipsiz değildir!” diye slogan atarak cesedin etrafında toplandılar.

Çok geçmemişti ki mahşeri bir topluluk toplanmış, polisin cesede yaklaşması bile yarım saati geçmişti. Toplananlar, “Oğlu gerilla, kızları da parti çalışanı! Ondand ondan” diyorlardı.

Ne zamandır evinden çıkmamış Mele Süleyman da bir yolunu bulup sokağa gelmiş, Kınalı bıyıklı yol arkadaşı Mirza Muhtar’ı bir olukta sallanırken görüp dile gelmiş ve çığılığı basmıştı:

-Va Muxtar, Va Mîrza, Va hevala rêya? Ka îtîbara Kurd? Ka Mîrza Beg? Le’net li we bibare... Mirza... Muhtar diye seslenip durmuş, bütün vücudu açıkta görünecek şekilde üstünü başını yırtmıştı.

Kalabalığı yaran terörle mücadele polisleri Mele Süleyman’ın yanına vardılar. Kollarını, yüzünü inciterek onu zapt ettiler ve ters kelepçe takıp götürdüler.

Kalabalığın içinden biri “Bu da Kürtlerin imamı (Ev jî melayê kurdan e)” dedi.

....

....

....

....

Hacı Murat, diğer gün camideyken kara haberi almıştı. Cemaatten birinin getirdiği gazete: “Örgütün iç hesaplaşmasında eski bir muhtar asıldı, cenazesi otopsinin ardından memleketine götürülecek!” diyordu. Haberin devamında “Eski imam olduğu anlaşılan bir bölücü cenaze töreninde slogan atarken ters kelepçeyle karakola götürüldü. Söz konusu bölücü imamın akıl sağlının yerinde olmadığı anlaşıldığından Bakırköy Akıl Hastanesi’ne sevki kararlaştırıldı”

Hacı Murat “Eyvah benim haneme (wey li mala minê)” diye adeta inledi, sessiz sedasız camiden ayrıldı, derhal oğlu Abdurrahman’ın yazıhanesine gidip haberin araştırılmasını istedi. Gazeteler haberi bir ağızdan yazmış gibiydiler. Çevreye sordular. Maalesef doğruydu. Mele Süleyman da üzerindeki beyaz önlükle “Ka îtbara Kurd” diye diye ölmüş, dosyası kapanmıştı.

Hacı Murat, “Bir nesli kurtaramadık” diyerek teessüfünü ifade etti, sonra üç gün boyunca kardeşleri ölmüşçesine taziyeleri kabul etti. Taziye boyunca duygulanıyor, göz yaşı döküyor. Sadece onlara değil, ölen bir halka ağlıyorum, diyordu.

Oğulları öyle olmayacak baba, diyorlar ama ser verip sır vermiyorlardı.

....

....

....

....

Hacı Murat'ın oğulları onun için bir sürpriz hazırlıyorlardı. Saat dokuz civarı üç oğlu Osman, Abdurrahman ve Yusuf, araçla gelip onu aldılar. Hacı, bir yakınımız mı ölmüş, diye endişe etti. Onu teskin ettiler ve geçmişi hatırlatan latif espriler eşliğinde devasa bir külliye'nin kapısına getirdiler. Güzel yüzlü insanlar, araçlarını park ediyor ya da servis araçlarından inip binaya doğru gidiyorlardı.

Büyük oğlu baba, şöyle bir kapının üzerindeki levhaya baksana dedi. Hacı başını kaldırdığında o muazzam levha ile yüz yüze geldi: İtibar Vakfı Hacı Murat Kültür Merkezi.

Canımsınız (hûn rûhê min in) dedi Hacı, onları alınlarından bir bir öptü. "Esteğfirullah baba, dün emek verdin, ektin. Emegün, bugün gün gür bir ekin olarak karşında. Hele sen bir gel Hacı neler göreceksin?" dediler.

Programın başlamasına vakit vardı. Oğulları, erkenden gelen misafirleri hürmetle selamlayarak Hacı'yı külliye'nin kapısından geçirdiler. Ona salonları bir bir gezdirdiler. Burası hem bir eğitim merkezi hem bir müze gibiydi.

Açılış hazırlıkları başladığı günden bu yana içeriği de özenle hazırlanıyordu. İslâmî hayata dair seccadeler, cami kilimleri, ibrik gibi malzemeler toplanmış, dört bir yandan Müslüman Kürt kültürünü anlatan fotoğraflar bulunup özenle banyo edilerek büyütülmüş, bir de bir resim yarışması açılmış ve Kürt kültürü resimle anlatılmıştı. Fotoğraf ve resimdeki giysiler de temin edilip ya da diktirilip ayrıca sergilenmişti.

Hacı Murat, babasının at sırtında ihramlı resmini gördüğünde çok duygulanmış, annesine ait bir resim de bulunup sergiye getirilmişti.

Kur'an eğitim merkezi, Şafiî ve Hanefî fıkhî eğitim merkezi, Kürt dili merkezi; iktisat merkezi külliye'nin kayda değer bölümleriydiler. Bir de bir Sesli Kültür Odası vardı. Çocuklar, o odada kulaklıklarını takıp Kürt masallarını dinleyebileceklerdi.

Kültür merkezlerinin en güzel bölümlerinden biri ise Ashabın coğrafyamızın fethini anlatan resimler bölümüydü. Bilinen şehirler resimlerle canlandırılmış, yanına bir de şehrin fetih öyküsü eklenmişti.

Program saati geldiğinde, Kur'an-ı Kerim kıraatinin ve sinevizyon gösteriminin ardından Osman, babasının elinden öperek kürsüye yöneldi ve salonda bulunan büyüklerden izinle sözlerine başladı:

Kardeşlerim,

Bugün babamız Hacı Murat aramızda iken burayı açmanın onurunu yaşıyoruz. Allah'a hamd, O'nun Peygamberine ve Peygamberinin Ehl-i beytine, pâk Ashabına salat ve selam olsun...

Uzun bir hikâyemiz var. Sizi yormadan arz etmek isterim. Hz. Peygamberin pâk ashâbı arasında atamız Caban da vardı. Coğrafyamızın İslam'la şereflenmesi ise Hz. Ömer devrinde gerçekleşti. Allah kendisinden fatihlerimiz İyaz b. Ganm, Halid b. Velid, Muaz b. Cebel ve onların Şam komutanı Ümmetin Emîni Ebu Ubeyde b. Cerrah'tan, adını bildiğimiz bilmediğimiz bütün fatihlerden razı olsun.

İslamiyet'ten önce var isek de biz İslam'la Kürt diye bilinmişiz. Dilimiz Hz. Ömer'in kaynağını Kur'an ve Sünnet'ten alan adaletinin güvencesiyle yeni bir yola girmiş, yazıya kavuşmuştur.

Bizler İslam içinde itibar kazanmışız, fatih olup dünyayı adaletle yönetenler arasında yer almışız. Biz, Kafkas mücahidleri Şeddadilerin, Rojkilerin, Bizans'a karşı İslam yurdunu muhafaza eden Mervanilerin, bugüne kadar ihyasından istifade ettiğimiz Necmeddin Eyyûblerin, onun yetiştirdiği kahraman evladı Selahaddinlerin, Melikü'l-Adillerin, Takyüddin Ömerlerin, dünya tarihinin en akıllı siyasetçilerinden Melikü'l-Kâmillerin, Louis'i esir alan Muazzam Turan Şahların torunlarıyız. Atalarımız mir ve beg olarak kimi zaman Üsküp'te, kimi zaman Medine'de, kimi zamanda Mısır'da beg oldular. Anadolu Selçuklu ve Osmanlı devletlerinde her zaman aziz bir konumda bulundular.

Bizler ilim ve irfan padişahlarının mirasçlarıyız. Endonezya'dan Endülüs'e nice ilim ve irfan padişahı yetiştirdik.

Bizler, bu ümmete önderlik etmiş İbrahim b. Hasan el-Goranilerin, Mevlâna Halidlerin, Üstad Bediüzzamanların, Şeyh Esat E'debilî'nin varisleriyiz.

Bizden Mele Cezeriler, Ehmedê Haniler, Siyahpuşlar yetişmiştir.

Ne yazık ki bugün İstiklal Caddesi'nde palyaçolarla, Aksaray'da Sosyalizm bakiyesi ülkelerin mağdur halklarının kadınlarının çalıştırıldığı otellerle, gazino şarkıcılarıyla, çetelerle, hırsızlarla anıyoruz. İtibarımız modernizm ve onun kurumlarınca yerle bir edildi. Kurtuluş hareketleri namına ruhumuz öldürüldü. Bu vakfın amacı, itibarımızı iade etmektir.

Bu, bir başlangıçtır ve bu başlangıç, epey zorluklarla başlamıştır. Kürt Solu denen ucube bizi durmadan şikâyet etti, "Bu gerici yapıyı durdurun!" diyerek meseleyi belki Türkiye üzerinde etkili Avrupa ülkelerine bile götürdü. İrkçılığa müptela olmuş uzmanlar, hakkımızda "Asıl Kürtçülük budur! Biz, Kürtlüğü Solun eliyle yok ederken bunlar İslam'la yaşıyorlar. Bunlar var oldukça isyan hareketleri son bulmaz!" diye rapor tuttular.

Ama burada kendilerine çok müteşekkirim ki Karadenizli, İç Anadolulu, Marmaralı nice dostumuz, bu külliye'nin açılması için emek sarf etti. Bu külliye, Türkiye'de farklı kültürlerden gelenlerin medeniyet yolculuğu istasyonudur. Örnek bir kurumdur. Biz, bölünmekten değil, bütünleşmekten yanayız ve birbirimize saygı duydukça bütünleşip büyüyeceğiz.

Kardeşlerim,

Külliyyemizde farklı eğitim merkezleri var. Bunların en önemlilerinden biri ise iktisat merkezidir. Biz, burada tüccarlığı teşvik eden ve İslam ahlakıyla öğreten kurslar açacağız. İnaniyoruz ki fakirlik, itibarımızın düşmanıdır. Kimliğimizin mühim bir yanı cömertliğimizi, özgürlüğümüzü öldüren bir istila kuvvetidir.

Onunla birlikte siyaset kursları, Kürt kültürü kursları açacağız. Siyaset kurslarına daha çok akademisyenleri davet edeceğiz. Kültür derslerimizi ise yine bir akademisyenin gözetiminde ama

dedelerimizi, nenelerimizi çağırıp bizzat konuşturarak sürdüreceğiz. Kürt dili eğitimimiz, çocuklarımıza Kürtçeyi öğretecek bir pratik üzere olacaktır.

Dengbêj ve qesîdevan geceleri düzenleyeceğiz, hikâye anlatımları yapacağız. Geleneksel oyunlarımızı yaşatacağız. Hedef, kültürümüzü sivil olarak yaşatmaktır.

Kur'an eğitimi, Şafiî ve Hanefi fıkhı kurslarımız olacak. Hocalarımız, bu hususlardaki sorularınıza da cevap verecektir.

Biz, bu külliyyede bugüne kadar sürdürdüğümüz gelişigüzel infak kültüründen, stratejik infak kültürüne geçeceğiz. Büyüklerimiz, bir yetim yetiştirerek dünyayı kurtarmışlar. Biz, bin yetime yardım ediyoruz. Birine namaz kıldıramıyoruz. Bundan sonra böyle olmayacak.

Kötü alışkanlıklara sürüklenen çocuklarımızı tespit edip onları rehabilite ve tedavi edeceğiz. Elhamdülillah Allah'ın lütfu ve dostlar sayesinde bunu yapmaya gücümüz vardır.

Biz inanıyoruz ki kültürümüz ve İslam bir bütündür. Birini yaşattınca diğerini yaşatmış olacağız. Buradaki strateji, bu anlayışla oluşturulmuştur.

Konuşma neredeyse bir saat sürmüş ve Osman, kürsüden inince Hacı Murat, ilerleyip onu alnından öpmeden önce salona döndü. "Kim diyor ki Kürtler öldü, Kürtler ölmez (kî dibêje kurd mirin, kurd namirin) Ama bir şartla bu dine mensup kaldıkça, bu dini sahiplendikçe yaşayacaklardır. Bu din, onların hayat kaynağıdır!" diye seslendi.

Not: Hikâyemiz kurgusaldır, yaşanmış bazı olaylarla yaşanması umut edilen bazı olaylarla örülmüştür.

